

ACTIVITEITENVERSLAG

EEN STEM
GEVEN

2013

INSTITUUT VOOR
DE GELIJKHEID
VAN VROUWEN
EN MANNEN

.be

INHOUDSTAFEL

1. EEN STEM GEVEN	5
2. STEMKLEUR	11
2.1. Enkele cijfers	12
2.2. Structuur	14
2.3. Opdrachten	16
2.4. Personeel	17
2.5. Budget	23
3. MEERSTEMMIG	27
3.1. Partners	28
3.2. Steun aan terreinactoren	29
4. EEN STEM ZOEKEN	35
4.1. Onderzoek en publicaties afgerond in 2013	36
5. MET LUIDE STEM	41
5.1. Adviezen en aanbevelingen	42
5.2. Opvolging van de adviezen	46

6. Onze stem verheffen	49	11. Afstemmen	101
6.1. Klantgerichtheid	50	11.1. Federaal plan gender mainstreaming	103
6.2. Ontwikkeling van partnerschappen	51	11.2. Verslag op het einde van de legislatuur	104
6.3. Registratieprocedure: Genderclaim	52	11.3. Opstellen van de ‘gendertest’	105
6.4. Enkele cijfers	53	11.4. Uitsplitsing naar geslacht van de federale statistieken	107
6.5. Gerechtelijke stappen en bemiddeling	63	11.5. Toepassing van gender budgeting	108
7. Stemvast	67	11.6. Integratie van de genderdimensie in de federale communicatie	110
7.1. Communicatie	68	11.7. Begeleidingscomités van de projecten van het Europees Sociaal Fonds	111
8. Eénstemmig	73	12. Stembereik	113
8.1. Deelstaten	74	12.1. Europese Unie	114
8.2. Raad van de Gelijke Kansen voor Mannen en Vrouwen	77	12.2. Raad van Europa	119
9. Voice in, voice off	81	12.3. Verenigde Naties	120
9.1. Organisaties voor promotie van reclame en media	82	13. Innerlijke stem (Conclusie)	125
9.2. Bestrijding van stereotypen over transgender personen	86	14. Bijlage	129
10. Stemloos	89		
10.1. Update van het Nationaal Actieplan 2010–2014 en inventaris van de maatregelen	90		
10.2. Partnergeweld	91		
10.3. Seksueel geweld	93		
10.4. Eergerelateerd geweld	94		
10.5. Gedwongen huwelijken	96		
10.6. Vrouwelijke genitale verminking	97		
10.7. Partnerschappen en opvolging van projecten	98		

[Een stem geven]

Voorwoord

1. EEN STEM GEVEN

“[...]Plots schijnt zowat iedereen met verrassing vast te stellen, dat één helft van de mensheid tot de vrouwelijke kunne behoort. En dat, waar alle burgers gelijk zijn voor de wet, de mannen toch nog altijd een stuk méér gelijk zijn dan de vrouwen.” Met deze woorden drukte Marijke Van Hemeldonck in 1966 haar ontgoocheling uit over een maatschappij waar discriminatie van vrouwen wijdverspreid was en door velen zelfs niet eens als een probleem werd beschouwd. Door stemmen uit het verleden het woord te geven wil het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen de hardnekkigheid van het onrecht ook in onze huidige samenleving aantonen. Daartoe publiceerde het Instituut biografieën van enkele belangrijke vrouwen en in 2013 in het bijzonder de biografie: *Marijke Van Hemeldonck: socialiste en feministe*.

De onderzoeken van het Instituut brengen deze steeds terugkerende ongelijkheid in kaart. In 2013 werden er op verschillende beleidsdomeinen aanbevelingen geformuleerd. Zo besloot de publicatie *Vrouwen aan de top* met aanbevelingen voor de betrokken instanties. In samenspraak met verschillende partners werden ook in de gids, *COMM Collection: De genderdimensie in de federale communicatie integreren*, een reeks aanbevelingen geformuleerd. Door de federale communicatoren met een praktische gids te helpen bij het integreren van de genderdimensie streeft men een communicatie na die vrij is van genderstereotypen en bijdraagt tot de gelijkheid van vrouwen en mannen.

De klachten die het Instituut ontvangt wijzen vaak op het bestaan van structurele discriminaties. Het Instituut wil deze structurele discriminaties bestrijden door de betrokken beleidsniveaus concrete adviezen en aanbevelingen te bezorgen. Zo bracht het Instituut in 2013 een advies uit over het elektronisch toezicht bij daders van intrafamiliaal geweld. Het Instituut lanceerde ook een oproep aan transgenders om het Instituut op de hoogte te brengen van concrete gevallen van discriminaties door verzekeringsmaatschappijen of ziekenfondsen. Op die manier wil het Instituut over zoveel mogelijk concrete gevallen beschikken met het oog op het formuleren van een advies over deze problematiek.

Het behoort tot de kerntaken van het Instituut om in zaken betreffende de gelijkheid van vrouwen en mannen advies te verlenen. In 2013 werd het Instituut zo gehoord door de Senaat met betrekking tot een wetsvoorstel over moederschapsverlof. Het Instituut werd ook om advies gevraagd door de minister van Gelijke Kansen over de verschillende mogelijke juridische benaderingen om minimissverkiezingen aan te pakken.

Ook 2013 was een jaar waarin het Instituut campagnes en hulpmiddelen ontwikkelde om slachtoffers van discriminaties of geweld een stem te geven. Volgende publicaties werden verspreid: de infobrochure *Eergerelateerd geweld. Hoe ga je hiermee om als professional?*, een vergelijkende rechtenstudie over *De medische criteria in de wet inzake de transeksualiteit* en de sensibiliseringsbrochure *Zwanger op het werk. Gids voor werknemers en werkgevers voor een discriminatievrije behandeling*. In het kader van de jaarlijkse campagne ter bestrijding van geweld tegen vrouwen werd een website tegen partnergeweld gelanceerd om slachtoffers, getuigen en daders van partnergeweld te helpen bij het doorbreken van de stilte rond partnergeweld.

Met één stem spreken is de doelstelling in de vele in 2013 voortgezette samenwerkingen tussen het Instituut en zijn partners in de academische wereld, het verenigingsleven en de verschillende beleidsniveaus. Bovendien werd met de Franse Gemeenschapscommissie een nieuw samenwerkingsprotocol afgesloten. Daardoor kan het Instituut meldingen van discriminaties in de bevoegdheidsdomeinen van de Franse Gemeenschapscommissie behandelen. Daarnaast werden nieuwe partnerschappen ontwikkeld met onder meer de provinciale coördinatoren, Genres Pluriels, Çavaria en het Transgender Infopunt.

In 2013 stelde het Instituut, samen met het middenveld, een knelpuntennota en een visietekst op over de structurele problemen van transgenders. In samenspraak met de betrokken administraties werd

een inventaris opgemaakt van alle mogelijke acties van de verschillende regeringen. Dit voorbereidend werk was van essentieel belang voor het opstellen, in samenspraak met de verschillende stakeholders, van twee interfederale actieplannen ter bestrijding van discriminaties en homofob en transfoob geweld. Het Instituut heeft vervolgens het mandaat gekregen om deze plannen te coördineren en de opvolging ervan te verzekeren.

Het Instituut heeft een begeleidende en ondersteunende rol bij het proces van de integratie van een genderdimensie in het overheidsbeleid, het gendermainstreamingsbeleid. In de loop van 2013 bestond deze rol hoofdzakelijk uit het omkaderen van het in juni 2012 goedgekeurde federaal plan gender mainstreaming, het coördineren van het opstellen van het regeringsrapport over de tenuitvoerlegging ervan, het bijdragen aan de invoering van een luik gewijd aan de gelijkheid van vrouwen en mannen bij de impactanalyse van regelgeving, het stimuleren van de productie en het gebruik van naar geslacht uitgesplitste statistieken op federaal niveau en het voortzetten van de toepassing van gender budgeting.

Het is duidelijk dat het thema van dit activiteitenverslag, **een stem geven**, zeer betekenisvol is. De drie laatste jaren stonden in het teken van een politieke en economische crisis. Ook het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen is hier niet aan ontsnapt.

In de loop der jaren kreeg het Instituut nieuwe opdrachten toegewezen die niet gepaard gingen met extra personeel of financiële middelen. Er moest dus telkens bespaard worden op het budget voor de wettelijke opdrachten. Dit budget werd bovendien nog verder beperkt. Geconfronteerd met de verschillende aan de federale overheid opgelegde besparingsmaatregelen, heeft het Instituut gepoogd om er alles aan te doen om zijn steun aan het middenveld voort te zetten. In 2013 had de Raad van Bestuur van het Instituut geen andere mogelijkheid dan een percentage van de opgelegde besparingen door te rekenen aan de organisaties die een structurele subsidie genieten.

Het Instituut stelt zich op als klankbord van de vele verenigingen die om bijkomende middelen vragen, want zelfs in een crisisperiode is gelijkheid een grote maatschappelijke uitdaging die prioritair moet blijven.

Ook dit jaar hopen we dat de lectuur van dit activiteitenverslag u kan informeren over de activiteiten, opdrachten en uitdagingen van het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen en vooral, u kan inspireren in de strijd tegen alle vormen van discriminatie op basis van geslacht.

Michel Pasteel, Directeur

Chris Verhaegen, Voorzitster

[Stemkleur]

Structuur, opdrachten,
personeel en budget

STEMKLEUR

2.1. ENKELE CIJFERS

In 2013 stelde het Instituut gemiddeld **35** personen tewerk, evenals een mandaathouder belast met de directie. Sinds 2009 zijn er **geen** bijkomende aanwervingen gebeurd. De directie buiten beschouwing gelaten, bedraagt de gemiddelde leeftijd van de personeelsleden van het Instituut **40** jaar.

In 2013 ontving het Instituut een subsidie van **4.787.000** euro waarvan **30%** is bestemd voor de ondersteuning van organisaties die actief zijn in het domein van de gelijke kansen voor vrouwen en mannen. Deze subsidies aan andere organisaties zijn **twee** maal zo hoog als de uitgaven in het kader van de eigen projecten en acties.

Het Instituut zette de structurele subsidiëring van **vijf** organisaties verder. In het kader van de 'eenmalige' subsidies of de 'kleine subsidies', ging het Instituut in 2013 in op **18** subsidieaanvragen voor Nederlandstalige projecten en **22** voor Franstalige projecten. Het populairste thema was geweld en seksisme. Dit was goed voor iets minder dan de helft van de toegekende subsidies. Tussen 2012 en 2013 heeft het Instituut het thema transgender als een specifiek aandachtspunt in zijn reglement voor kleine subsidies geïntegreerd. In 2013 werden al **vier** specifieke projecten rond dit thema gesubsidieerd.

In 2013 heeft het Instituut tevens een samenwerkingsprotocol gesloten met de Franse Gemeenschapscommissie (COCOF), voor een bedrag van **11.700** euro.

In 2013 werden **624** oproepen ontvangen via het gratis nummer, bijna **tweehonderd** meer dan in 2012. Een aantal ervan hebben geleid tot in Genderclaim opgenomen meldingen. Uiteindelijk heeft de juridische cel van het Instituut in 2013 **323** meldingen geregistreerd, waarvan **222** klachten en **101** informatievragen.

In 2013 waren er **138** meldingen door mannen en **164** door vrouwen. Dit jaar wordt de kloof tussen mannen en vrouwen echter wel kleiner: meer mannen richtten zich tot het Instituut (een stijging met **14%**), terwijl het aantal vrouwen verminderde (een daling met **20%**).

Evenveel mannen als vrouwen dienen klacht in bij het Instituut, terwijl **twee** maal zoveel vrouwen het Instituut contacteren met een vraag om informatie. Mannen lijken dus minder geremd dan vrouwen bij het indienen van een klacht en meer geneigd om hun rechten te laten gelden.

Personen die zich transgender verklaren bij het indienen van een klacht bij het Instituut vormen iets meer dan **5%** van de bij het Instituut ontvangen meldingen. Dit percentage stijgt licht en is hoofdzakelijk afkomstig van transvrouwen, dit wil zeggen personen die van man naar vrouw veranderd zijn of dit wensen te doen.

Net als de vorige jaren gaan de meeste geregistreerde meldingen over directe discriminatie. Hoewel er in 2012 een daling met **18%** voor dit type gedrag was, is er dit jaar een stijging met **44%** tegenover vorig jaar en met **17%** tegenover 2011.

De meldingen in het domein van de arbeid zijn licht gedaald. Er kan echter wel een lichte stijging worden vastgesteld van de meldingen met betrekking tot een geval van discriminatie wegens zwangerschap, bevalling of moederschap. Deze vormen **44,5%** van het totaal aantal meldingen in het domein van de arbeid (tegenover **31%** in 2012).

Het Instituut verstuurde **16** persberichten in 2013.

Van alle in 2013 behandelde klachten onderzocht de JEP zo'n **13,2%** klachten over seksisme in reclame (iets minder dan in 2012). Dit aandeel van ongeveer **15%** blijft constant sinds 2010. De klachten over sexistische reclame die rechtstreeks gericht waren aan het Instituut zijn dan weer goed voor **7%** van het totaal aantal in 2013 ontvangen klachten, tegen **3,8%** een jaar eerder.

Het Instituut beantwoordde **11** parlementaire vragen.

De website van het Instituut blijft meer gebruikers aantrekken. Tussen 1 januari en 31 december 2013 werd de site bezocht door **41.257** gebruikers, een toename ten opzichte van de voorgaande jaren. Er is een aanzienlijke stijging van het aantal geraadpleegde pagina's, namelijk **188.311**, tegenover **113.709** in 2012.

2.2. STRUCTUUR

Het Instituut krijgt al een aantal jaren een steeds groter aantal opdrachten toevertrouwd, de uitdagingen zijn immers talrijk en de bewustwording bij de beleidsmakers steeds groter. De klachten en informatieaanvragen gericht aan de juridische dienst van het Instituut nemen bovendien jaar na jaar toe. Het Instituut kreeg ook nieuwe taken, waarvoor geen bijkomend personeel of extra budget werden voorzien. Met het oog op de efficiëntie, productiviteit en klantgerichtheid, startte het Instituut in 2013 een interne denkoefening om de werking van zijn organisatie te verbeteren. Dit leidde tot een aanpassing van het organogram van het Instituut.¹

DIRECTIE

De directie van het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen bestaat uit een directeur/directrice en, normaal gezien, een adjunct-directeur/adjunct-directrice.

Samen staan ze in voor het dagelijks beheer van het Instituut, leiden ze het personeel, organiseren ze de activiteiten van de dienst en brengen ze verslag uit aan de Raad van Bestuur tijdens de maandelijkse vergaderingen. De directie van het Instituut wordt waargenomen door de heer Michel Pasteel, die met

een mandaat van zes jaar benoemd werd, en dat werd hernieuwd op 20 mei 2012. De functie van adjunct-directeur of adjunct-directrice was in 2013 niet ingevuld.

RAAD VAN BESTUUR

De Raad van Bestuur van het Instituut bestaat uit 14 stemgerechtigde leden en drie leden met een adviserende stem, die door de Koning worden benoemd bij een in de Ministerraad overlegd Koninklijk Besluit op voorstel van de minister belast met het gelijkekansenbeleid. De Raad van Bestuur van het Instituut bepaalt het algemeen beleid op voorstel van de directie.

Hiertoe keurt de Raad onder meer het strategisch plan en het personeelsplan goed, voorgelegd door de directie, evenals het werkingsverslag van het Instituut.²

VOOGDIJMINISTER

Sinds 20 maart 2008 is mevrouw Joëlle Milquet minister van Gelijke Kansen. Zij beschikt over een positief injunctierecht ten opzichte van het Instituut. In 2013 gebruikte ze dit bijvoorbeeld om aan het Instituut een advies te vragen met betrekking tot de minimissverkiezingen.³

Het Instituut heeft in het kader van zijn wettelijke opdrachten bovendien de taak om de minister belast met het gelijkekansenbeleid te ondersteunen. Deze opdracht omvat de volgende taken: de voorbereiding en uitvoering van de regeringsbeslissingen op het vlak van de gelijkheid tussen vrouwen en mannen, het ondersteunen van derden op vraag van de regering, het secretariaat van de Raad van de Gelijke Kansen voor Mannen en Vrouwen verzekeren, het verstrekken van advies en expertise aan de voogdijminister en aan de permanente vertegenwoordiging van België, in het kader van de opvolging van de Europese beleidslijnen, desgevallend met een vertegenwoordigende rol en, tot slot, bijdragen tot de nationale coördinatie van de omzetting van Europees recht en de toepassing van de internationale wetgeving inzake de gelijkheid van vrouwen en mannen. Het Instituut helpt bij de uitvoering van de algemene beleidsnota van de minister.

² Zie ook de bijlage Lijst van de leden van de Raad van Bestuur p. 130.

³ Zie ook het gedeelte Advies en aanbevelingen p. 41.

2.3. OPDRACHTEN

Het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen is een federale overheidsinstelling (parastatale overheidsdienst type B) die sinds haar oprichting op 16 december 2002 wettelijk bevoegd is voor het waarborgen en bevorderen van de gelijkheid tussen vrouwen en mannen, de bestrijding van elke vorm van discriminatie of ongelijkheid gebaseerd op geslacht, en dit door een aangepast wettelijk kader, structuren, strategieën, instrumenten en gepaste acties op te stellen en uit te voeren. Het Instituut streeft ernaar de gelijkheid van vrouwen en mannen in de samenleving te verankeren, zodat deze een evidentie wordt, zowel in de mentaliteit van de bevolking als in de praktijk.

Het Instituut neemt deel aan de ontwikkeling en verspreiding van goede praktijken op het vlak van gelijkheid tussen vrouwen en mannen, onder meer via publicaties en communicatiecampagnes. Tot de opdrachten behoren onder meer het leiden, ondersteunen en coördineren van studies en onafhankelijk onderzoek op het vlak van gelijke kansen, met betrekking tot bijvoorbeeld geweld, gender mainstreaming, werkgelegenheid, zwangerschap, seksisme enz. Het Instituut verzamelt zo kwantitatieve en kwalitatieve gegevens en verbindt er zich toe deze ten dienste te stellen van het publiek, partners, diverse instellingen en burgers. Alle informatie waarover het Instituut beschikt, wordt gratis op de website ter beschikking gesteld en via de media en sensibiliseringscampagnes verspreid.

Het Instituut formuleert aanbevelingen en adviezen aan de overheid, privé-instellingen, de sociale partners en de betrokken partners, teneinde de van kracht zijnde wet- en regelgeving te verbeteren, en de aandacht te vestigen op eventuele hiaten ter zake.

Het vervult ook een rol als vertegenwoordiger van België, zowel op nationaal als internationaal niveau, met betrekking tot alle vragen die verband houden met gendergelijkheid.

Bovendien besteedt het Instituut elk jaar een deel van zijn budget aan de ondersteuning van instellingen, via structurele en eenmalige subsidies. De ondersteunende rol van het Instituut op het vlak van strategie, financiën, coördinatie of als deskundige, zowel voor nationale als lokale projecten, is van essentieel belang. Het instituut pleegt tevens overleg met zijn partners, om een extra impuls te geven aan de integratie van gendergelijkheid in het dagelijks leven. Het maakt er een erezaak van om verschillende netwerken uit te bouwen en met partners samen te werken rond projecten.

Tot slot heeft het Instituut ook een juridische opdracht, die erin bestaat de vragen om informatie en klachten van slachtoffers van discriminaties op basis van geslacht, of van iedereen die vragen heeft over de genderwetgeving in alle vertrouwelijkheid te behandelen. Het Instituut kan slachtoffers bijstaan als ze naar de rechtbank stappen, en neemt actief deel aan de uitwerking van wetten met betrekking tot gelijkheid, onder meer door te waken over de omzetting van het Europees en internationaal recht naar het Belgisch federaal recht. De ontvangen klachten kunnen het Instituut ertoe aanzetten om advies uit te brengen en aanbevelingen te doen over alle kwesties die verband houden met gendergelijkheid, en expertise ter beschikking te stellen van de voorgedijminister om de wetgeving aan te vullen of te wijzigen, evenals leemten weg te werken op het vlak van de gelijkheid van vrouwen en mannen.

2.4. PERSONEEL

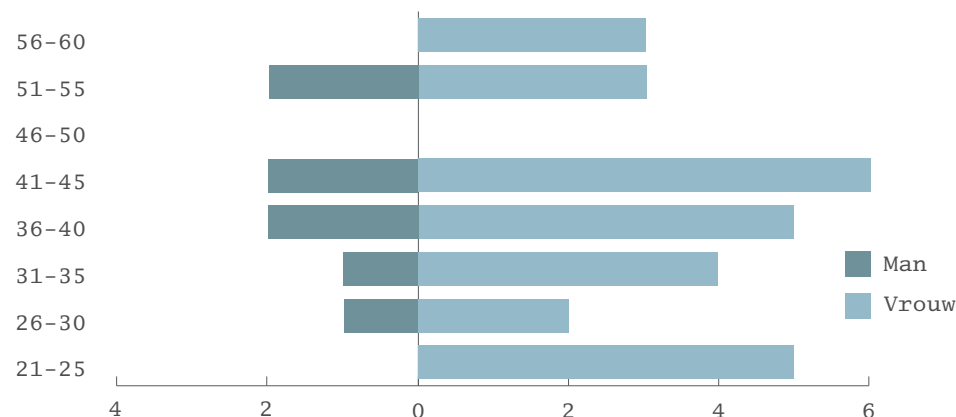
In 2013 stelde het Instituut gemiddeld 35 personen tewerk, evenals een mandaathouder belast met de directie. Dit komt neer op 33,90 voltijdse equivalenten en 32,90 zonder de directie.

De wijzigingen die zich in 2013 onder het personeel hebben voorgedaan zijn verschillend van aard. Wat de personen betreft die vertrokken, hebben twee contractuele medewerkers het Instituut verlaten, naast een statutaire ambtenaar die de stage met het oog op haar benoeming voortijdig beëindigde. Er werd geen nieuw personeel in dienst genomen. Er zijn wel selectieprocedures aan de gang om in de vervangingen te voorzien die noodzakelijk zijn voor de goede werking van het Instituut. Verwacht wordt dat er nieuwe krachten aangeworven worden tijdens de eerste maanden van 2014. Drie ambtenaren van niveau C werden gepromoveerd naar niveau B nadat ze waren geslaagd voor een bevorderingsexamen.

Daarnaast vonden er ook personeelsbewegingen plaats bij de personeelsleden met een startbaanovereenkomst. Deze banen, ook wel Rosetta's genoemd, hebben als bijzonder kenmerk dat ze voor 100% gesubsidieerd worden. Bij gebrek aan voldoende middelen kunnen ze niet vervangen worden door vast personeel. Deze startbanen vormen een echte springplank voor jongeren, die jonger dan 26 moeten zijn, omdat hen de mogelijkheid wordt geboden om zonder enige beroepservaring het beroepsleven in te stappen. Wanneer deze jongeren de limietleeftijd bereikt hebben en dus de organisatie moeten verlaten, betekent dit voor het Instituut een echt verlies.

LEEFTIJDSPIRAMIDE VAN DE LEDEN VAN HET INSTITUUT IN 2013 OP BASIS VAN GESLACHT

De directie buiten beschouwing gelaten, bedraagt de gemiddelde leeftijd van de personeelsleden van het Instituut 40 jaar.

Zonder rekening te houden met de betrekkingen die momenteel niet ingevuld zijn en waarvoor er selectieprocedures lopen, zijn er 19 Franstalige en 16 Nederlandstalige personeelsleden. Als alle functies bezet zijn, zorgt het Instituut ervoor dat het taalevenwicht wordt nageleefd.

De meerderheid van de personeelsleden zijn vrouwen, zo'n 80%. Voor zijn selectieprocedures werkt het Instituut samen met de diensten van Selor. Hoewel het Instituut veel belang hecht aan diversiteit, stelt het vast dat vrouwen meer belangstelling tonen voor de werkaanbiedingen. Daardoor slagen er statistisch gezien ook meer vrouwen en komen ze meer in aanmerking om de functie in de wacht te slepen.

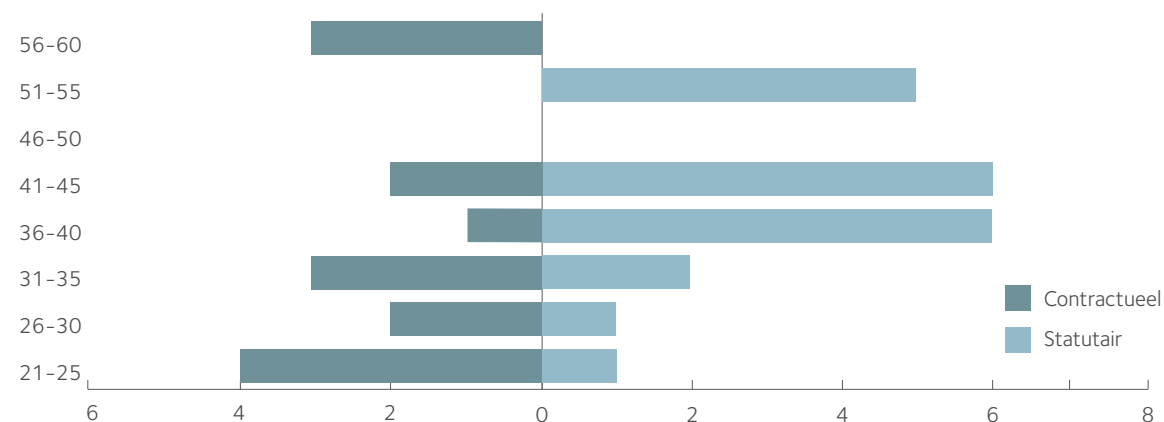
	FR	NL	Totaal personeel	Mannen	Vrouwen
Niveau A statutair	6	5	11	3	8
Niveau A contractueel	5	3	8	3	5
Totaal Niveau A	11	8	19	6	13
Niveau B statutair	2	4	6	1	5
Niveau B contractueel	2	2	4	0	4
Totaal Niveau B	4	6	10	1	9
Niveau C statutair	1	1	2	0	2
Niveau C contractueel	1	0	1	0	1
Totaal Niveau C	2	1	3	0	3
Niveau D statutair	1	0	1	0	1
Niveau D contractueel	1	1	2	0	2
Totaal Niveau D	2	1	3	0	3
Totaal	19	16	35 *	7	28

* Directie niet meegeteld

Meer dan de helft van de medewerkers behoren tot niveau A (54%), 29% tot niveau B, 9% tot niveau C en 9% tot niveau D.

Het merendeel van het personeel is statutair (57%). 43% is contractueel. In de mate van het mogelijke tracht het Instituut zijn medewerkers blijvend in dienst te houden door bij selectieprocedures statutair personeel aan te werven, behalve voor startbaanovereenkomsten.

LEEFTIJDSPIRAMIDE VAN DE LEDEN VAN HET INSTITUUT IN 2013 OP BASIS VAN STATUUT

STAGIAIR(E)S

In 2013 werden vijf stage-aanvragen goedgekeurd. Deze werden geval per geval bestudeerd naargelang van de beschikbaarheid van een personeelslid dat de verantwoordelijkheid op zich kon nemen om de stagiair(e) te begeleiden. Het is immers van essentieel belang dat een stage qua begeleiding in goede omstandigheden verloopt en dat er wordt geopteerd voor een win-winsituatie als het Instituut een aanvraag krijgt.

GEVOLGDE OPLEIDINGEN

Om het expertiseniveau van zijn medewerk(st)ers op peil te houden, moedigt het Instituut hen allen aan om opleidingen te volgen.

Van de 35 medewerkers volgden er 25 een opleiding, van wie 15 van niveau A, 8 van niveau B, 1 van niveau C en 1 van niveau D.

In totaal werden er 58 opleidingen gevolgd, wat een totaal oplevert van 120 opleidingsdagen. Van deze opleidingen werden er 25 georganiseerd door het OFO (Opleidingsinstituut van de Federale Overheid), de andere werden door diverse organisaties verstrekt.

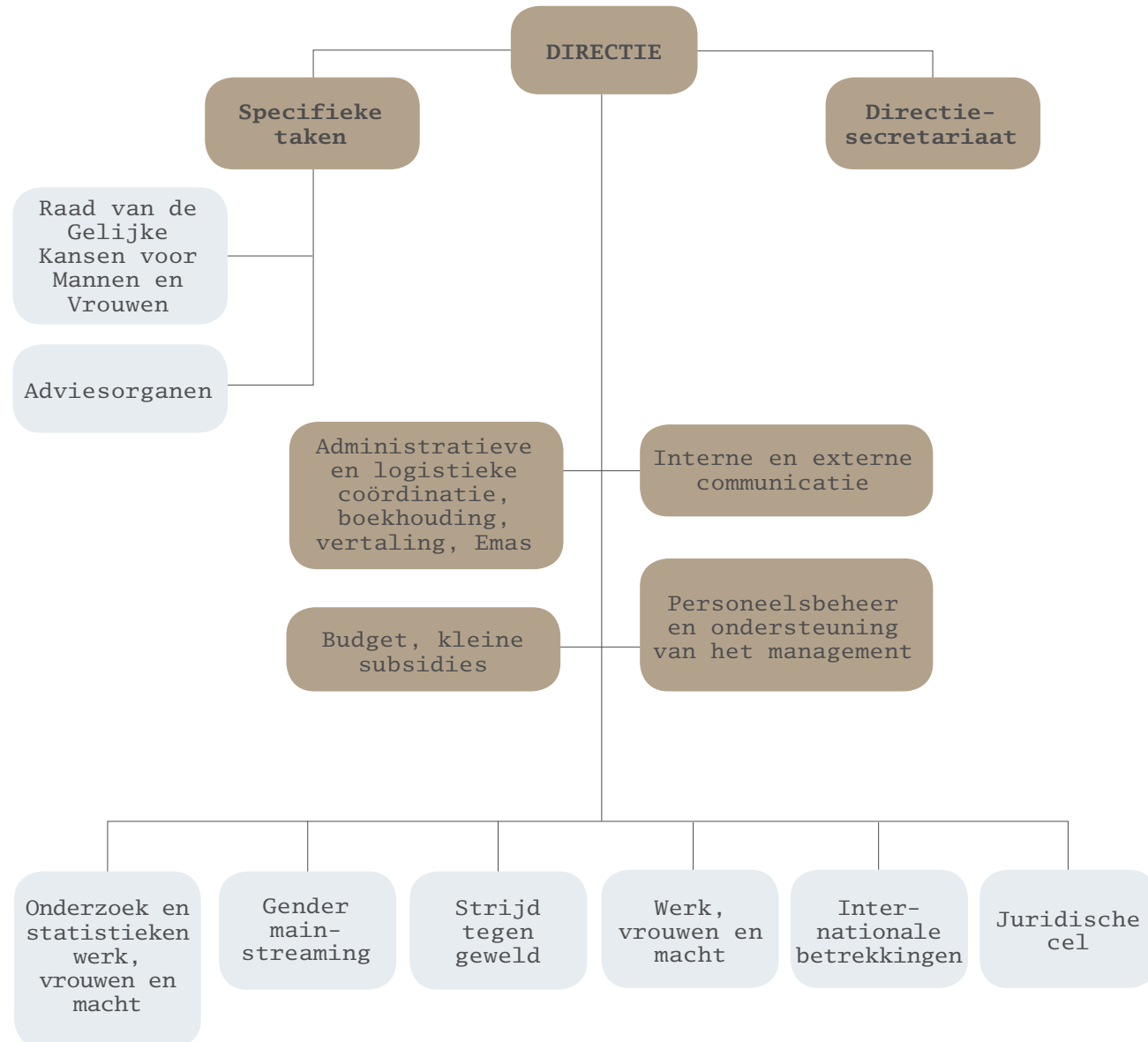
BASISOVERLEGCOMITÉ

Naast het naleven van wettelijke regels voor de betrekkingen tussen een overheidsinstelling en de werknemersvertegenwoordigers, schenkt het Instituut veel aandacht aan het behoud van een serene sociale dialoog. Het Basisoverlegcomité is de plaats bij uitstek voor uitwisselingen tussen de vertegenwoordigers van het Instituut en die van de werknemers. In 2013 kwam het comité vier maal samen, onder meer met betrekking tot het personeelsplan, de aanpassing van het arbeidsreglement en de invoering van evaluatiecycli.

Het Basisoverlegcomité komt eveneens samen in de hoedanigheid van Comité voor Preventie en Bescherming op het Werk. In deze hoedanigheid geeft het zijn advies over het preventieplan opgesteld door de interne preventieadviseur en luistert het naar diens verslag over de vordering van de verwezenlijkingen op dit vlak.

ORGANOGRAM

2.5. BUDGET

Het Instituut beschikt over een jaarlijks budget dat vooral bestaat uit een dotatie, uitgetrokken op de begroting van de FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal overleg.

In 2013 ontving het Instituut een subsidie van 4.787.000 euro, maar deze werd, net zoals alle andere overheidsdiensten, onderworpen aan de omzendbrief over de begrotingsbehoedzaamheid, waardoor het een onderbenutting van 68.000 euro opgelegd kreeg. In oktober werd nog eens verplicht 34.000 euro bevroren, wat overeenkomt met 102.000 euro aan budgettaire beperkingen over het jaar 2013.

Het Instituut ontvangt eveneens een eenmalige subsidie van 96.500 euro van de Nationale Loterij.

Het Instituut krijgt ook nog eens 65.000 euro van de specifieke middelen van het Waals Gewest en 33.500 euro van de Franse Gemeenschap, waarmee het in 2009 ondertekende samenwerkingsprotocol rond sensibilisering, voorlichting en bemiddeling inzake gendergebonden discriminaties uitgevoerd kon worden.

In 2013 heeft het Instituut tevens een samenwerkingsprotocol gesloten met de Franse Gemeenschapscommissie (COCOF), voor een bedrag van 11.700 euro.

Deze jaarinkomsten worden afzonderlijk opgenomen in de begroting.

Het Instituut verzorgt het secretariaat van de Raad van de Gelijke Kansen voor Mannen en Vrouwen, dat een federaal adviesorgaan is. Tot de taken van dit secretariaat behoort ook het budgetbeheer van de Raad. In dit kader beschikte de Raad in 2013 over een specifieke begrotingslijn in het budget van het Instituut, voor een bedrag van 30.000 euro.

BEGROTINGSANALYSE

Sinds zijn oprichting heeft het Instituut verschillende nieuwe opdrachten bijgekregen die niet werden gedekt door bijkomend personeel of budget. Aangezien er sinds 2009 geen nieuwe aanwervingen

zijn gebeurd, en besparen op het personeelsbestand onmogelijk is, dienen de besparingen telkens doorgevoerd te worden op de missies van het Instituut. In 2013 is het budget voor deze verschillende missies nog meer geslonken. Het Instituut beschikte in 2013 de facto maar over een budget van plus minus 500.000 euro (10%) om zijn eigen missies te vervullen.

Het minimale bedrag voorzien voor de missies liet geen ruimte meer om specifieke projecten uit te voeren in het kader van de uitwerking van het NAP partnergeweld, het communicatieplan, gender mainstreaming en voor een groot onderzoek. Het Instituut heeft sinds 2011 zijn onderzoeksmissie moeten afremmen, wegens een tekort aan budget.

Bovendien onderging het Instituut in 2012 een onterechte bijkomende besparing van 2.1% = 101.000 euro die ook in 2013 werd doorgetrokken en ook in de dotatie 2014 is berekend. Het Instituut werd in 2012 immers foutief opgenomen in de lijst van facultatieve subsidies. Het Instituut verzoekt jaarlijks om deze fout recht te zetten.

JAARREKENING

Bij het lezen van onderstaande tabel moeten verschillende elementen in aanmerking worden genomen.

De ogenschijnlijk aanzienlijke verhoging van de personeelsuitgaven (plus 3% ten opzichte van 2012) is te wijten aan een gewijzigde voorstelling van de resultaten. De kosten die worden gemaakt in het kader van de uitvoering van de protocollen met de Franse Gemeenschap en het Waals Gewest kunnen onderverdeeld worden in personeels- en projectkosten. De voorbije jaren werden al deze kosten geboekt als projectkosten. Vanaf 2013 werden deze verdeeld onder de uitgaven die verbonden zijn met het personeel en de kosten met betrekking tot projecten, hetgeen de verhoging in de rubriek personeelskosten verklaart. Er moet echter opgemerkt worden dat al deze uitgaven hier een budgettaire nuloperatie vormen, aangezien het Instituut hiervoor extra inkomsten ontvangt.

Naar aanleiding van de aanbevelingen van het Rekenhof betreffende de boekingsregels, heeft het Instituut geen voorziening meer aangelegd om vrouwenorganisaties te financieren (structurele subsidies). Sinds 2013 worden de uitgaven verricht overeenkomstig de wet van 16 maart 1954. Concreet betekent dit dat de bedragen van de met deze organisaties gesloten overeenkomsten gelijk bleven aan die van 2012, maar dat enkel de eerste schijf (85% van het totaalbedrag) in 2013 ingeschreven staat. Het saldo van 15% zal bij de betaling worden geboekt, in het budget 2014.

In 2013 lijkt het dat de steun aan andere organisaties afgenomen is ten voordele van het Instituut. In werkelijkheid is deze begrotingspost echter nagenoeg ongewijzigd ten opzichte van 2012. De inkomsten van het Instituut bestemd voor de steun aan andere organisaties actief in het domein van de gelijke kansen voor vrouwen en mannen zijn dus nog altijd twee maal zo hoog als de uitgaven in het kader van de eigen projecten en acties.

De bedrijfsrevisor oordeelde dat de boekhouding conform de in België geldende wettelijke en administratieve voorschriften gebeurt.

Budget 2012		Budget 2013		UITGAVEN
Keuro	%	Keuro	%	
2.266	46%	2.437	49%	Personeelskosten
				Lopende kosten
296	6%	273	6%	verzekeringen, kosten voor gebouwen, kantoorbenodigdheden, opleidingen, documentatie, reis- en verblijfskosten, enz.
1.669	34%	1.494	30%	Steun aan andere organisaties
703	14%	739	15%	die ijveren voor de gelijkheid van vrouwen en mannen
8	0.2%	14	0.3%	Specifieke uitgaven voor de basisopdracht
				Investeringskosten
4.943	100%	4.957	100%	TOTALE UITGAVEN

Meerstemmig

Partners, netwerken en
steun aan terreinactoren

3. MEERSTEMMIG

3.1. PARTNERS

Het instituut hecht veel belang aan regelmatige en bevoorrechte uitwisselingen met zijn partners. In dit opzicht werkt het mee aan tal van projecten, werkgroepen, stuurcomités, colloquia, studiedagen, enz., met al zijn partners, zowel uit de academische als de politieke wereld, de instellingen of het middenveld.

PARLEMENTEN

De expertise van het Instituut wordt regelmatig ingezet tijdens hoorzittingen in de Senaat en in de Kamer van Volksvertegenwoordigers. Zo kwam het Instituut tussen in de Senaat op 15 en 29 januari 2013 met betrekking tot CAVHIO, op 22 januari 2013 om het activiteitenverslag van het Instituut te presenteren aan het Adviescomité van de Senaat, en op 26 juni over een wetsvoorstel inzake moederschap.

MIDDENVELD

WERKGROEP TRANSGENDER

Er werd een werkgroep transgender opgericht binnen de federale politie. Deze werkgroep, die al verscheidene malen is bijeengekomen, bestaat uit twee vzw's die actief zijn rond de transgenderproblematiek, een vertegenwoordiger van de politie die zelf transgender is, een vertegenwoordiger van de juridische dienst van de federale politie, een instructeur in fouillering, een vertegenwoordiger van de dienst gelijkheid en diversiteit van de federale politie, het Instituut en gastdeelnemers afhankelijk van het onderwerp van het debat.

3.2. STEUN AAN TERREINACTOREN

STRUCTURELE SUBSIDIES

Het Instituut beoogt sinds zijn oprichting de structurele subsidiëring van vijf organisaties, namelijk de vzw Amazone, het Archiefcentrum voor Vrouwengeschiedenis (AVG-Carhif), de Nederlandstalige Vrouwenraad (NVR), de Conseil des Femmes Francophones de Belgique (CFFB) en de vzw SOPHIA.

Het betreft een algemene werkingssubsidie die wordt toegekend om de personeels- en werkingskosten te ondersteunen die voortvloeien uit de basisactiviteiten van deze vrouwenorganisaties en die overeenstemmen met de wettelijke opdrachten en de strategische doelstellingen van het Instituut.

In 2013 moest het Instituut, net zoals de volledige federale overheidssector, besparen. Het heeft alles in het werk gesteld om de verenigingen die ijveren voor de gelijkheid van vrouwen en mannen zo veel mogelijk te blijven steunen. Aangezien de situatie dit niet meer toeliet, zat er voor de Raad van Bestuur van het Instituut niets anders op dan de organisaties die een structurele subsidie krijgen, een percentage van de bezuinigingen die het moet doorvoeren, op te leggen.

In 2013 werden de volgende bedragen toegekend:

Amazone	€ 505.000,00
AVG-Carhif	€ 106.000,00
Sophia	€ 67.000,00
NVR	€ 31.000,00
CFFB	€ 31.000,00

EENMALIGE SUBSIDIES OF KLEINE SUBSIDIES

In het kader van de 'eenmalige' subsidies of de 'kleine subsidies', ging het Instituut in 2013 in op 18 subsidieaanvragen voor Nederlandstalige projecten en 22 voor Franstalige projecten. De verenigingen moesten een project voorstellen dat kaderde binnen een van de thema's van het jaar 2013, grotendeels dezelfde als die van de voorbije jaren.

Het Instituut heeft dus in 2013 een veertigtal projecten gesubsidieerd.

Het populairste thema was geweld en seksisme. Dit was goed voor iets minder dan de helft van de toegekende subsidies. Deze aanvragen hadden tot doel conferenties en debatten te organiseren om het doelpubliek zo goed mogelijk te informeren over de diverse vormen van geweld, zoals genitale verminking, partnergeweld, enz.

Het tweede meest gekozen thema was de verzoening van werk en privéleven. Er werden een aantal projecten verwezenlijkt om evenementen te organiseren om aan te tonen hoe moeilijk het is om werk en privéleven te verzoenen.

Op de derde plaats kwam de thematiek van de sensibilisering rond de integratie van gender. De aanvragen hadden bijvoorbeeld als doel om beter te informeren over de vrouwenrechten en over de bestaande ongelijkheden en discriminatie tussen vrouwen en mannen.

De rest van de projecten betroffen andere thema's, zoals besluitvorming, vrouwen en vrede, gelijkheid op de arbeidsmarkt of transgenders.

Tussen 2012 en 2013 heeft het Instituut het thema transgender als een specifiek aandachtspunt in zijn reglement voor kleine subsidies geïntegreerd. In 2013 werden al vier specifieke projecten rond dit thema gesubsidieerd.

In het kader van de interfederale actieplannen tegen homofobie en transfoobie geweld en discriminatie verleende het Instituut bovendien financiële steun aan het Transgender Infopunt (www.transgenderinfo.be) om hun website naar het Frans te vertalen en online te zetten. Hoewel het om een statische tekst gaat, zal deze vertaling een informatiepunt vormen voor alle transgenders, hun omgeving en iedereen die in contact komt met transgenders en die zich vragen stelt. Er werd vastgesteld dat transgenders buiten transgenderverenigingen slechts weinig plaatsen hebben waar ze informatie kunnen vinden. Deze site zal online toegankelijk zijn in 2014.

LOKAAL BELEID VOOR DE GELIJKHEID VAN VROUWEN EN MANNEN

Het lokale gelijkheidsbeleid wordt verzekerd door de provinciale coördinaties, die als opdracht hebben de lokale partners te coördineren wat betreft twee luiken: de bestrijding van geweld tegen vrouwen en het bevorderen van de gelijkheid van vrouwen en mannen op socio-economisch vlak, in het maatschappelijk leven en in de toegang tot beslissingsfora.

Elke provincie heeft dus in principe minstens twee coördinatoren. Elk van hen is bevoegd voor één van beide luiken, en zorgt voor de link tussen het federaal, gewestelijk, gemeenschaps- en lokaal niveau door projecten op touw te zetten op lokaal zowel als provinciaal niveau, door initiatieven op federaal en gemeenschapsniveau te verspreiden en te promoten op lokaal niveau, en door met de partners te communiceren.

Het Instituut cofinanciert en coördineert in Vlaanderen sinds vele jaren, samen met de Vlaamse Gemeenschap, de vijf provinciale coördinaties.

De Vlaamse provinciale coördinatrices en coördinatoren spelen al jaren een voortrekkersrol in de

multidisciplinaire samenwerking bij de aanpak van intrafamiliaal geweld. Die multidisciplinaire samenwerking is de laatste jaren verder geëvolueerd naar een gerichte ketenaanpak. Het ultieme doel daarbij is preventie van (verder) gezinsgeweld en het waarborgen van de veiligheid in het gezin op korte en lange termijn. Bij een dergelijke 'korte ketenaanpak' zoeken partners vanuit politie, justitie en hulpverlening naar een gerichte samenwerking om veiligheid te creëren en de situatie te verbeteren. In bijvoorbeeld Antwerpen heeft dergelijke ketenaanpak geleid tot het innovatieve CO3 project waarbij medewerkers uit politie, justitie, hulpverlening en bestuur zich samen inzetten om het geweld in gezinnen te stoppen.

Het samenwerkingsakkoord tussen het Instituut, de Federatie Wallonië-Brussel⁴ en Wallonië, zorgt voor een gecoördineerde ontwikkeling van het lokale beleid inzake de gelijkheid van vrouwen en mannen. In dit kader komen de federale staat, de Federatie Wallonië-Brussel en Wallonië afhankelijk van de bestemming van hun financiële bijdrage tussen op twee niveaus:

1. bij de cofinanciering van de lonen en werkingskosten van de provinciale coördinatoren die actief zijn binnen een provinciale coördinatie onder de voogdij van de provinciale deputatie;
2. bij het verlenen van steun aan projecten ingediend in het kader van jaarlijkse projectoproepen voorgelegd aan de op het terrein actieve verenigingen via de coördinatoren.

Dit wordt op verschillende manieren gefinancierd aangezien het Instituut, de Federatie Wallonië-Brussel en Wallonië de lonen van de coördinaties ondersteunen, terwijl de projectoproepen gefinancierd worden door het Instituut en de Federatie Wallonië-Brussel.

⁴ Gebruik van de benaming Federatie Wallonië-Brussel sinds het voorstel van resolutie inzake de benaming Federatie Wallonië-Brussel in plaats van Franse Gemeenschap in de communicatie van de Federatie Wallonië-Brussel, goedgekeurd door het Parlement van de Franse Gemeenschap op 25 mei 2011.

PROJECTOPROEPEN

Elk jaar lanceert het Instituut samen met de Federatie Wallonië-Brussel een oproep bij de Franstalige provinciale coördinaties om innovatieve en pilootprojecten in het kader van de ontwikkeling van het gelijkheidsbeleid op lokaal niveau waarbij ook de lokale partners betrokken worden.

Op vraag van de provinciale coördinaties kadert de projectoproep in een driejarenplan 2013-2015 waarbij de diverse partners besloten hebben het luik gelijkheid van de projectoproep toe te spitsen op het wegwerken van stereotypen bij jongeren om zo een mentaliteitsverandering tot stand te brengen.

De projectoproep rond het luik gelijkheid geeft de provincies de kans om te werken aan de organisatie van een gemeenschappelijk project: Girls day Boys day.⁵ Dit vond plaats in elke Franstalige provincie op 25 april 2013. Deze actie, die tot doel had stereotypen en vooroordelen rond gender te doorbreken, geeft jongeren uit de eerste en de tweede graad de kans om gedurende een volledige dag mensen die een voor hen gender-atypische baan beoefenen te ontmoeten op hun werkplaats. Elke klasgroep gaat op bezoek bij vrouwen die een beroep beoefenen dat voornamelijk met mannen wordt geassocieerd, en bij mannen die een baan hebben die vooral door vrouwen uitgevoerd wordt.

⁵ Voor meer informatie, zie www.gdbd.be

[Een stem zoeken]

Onderzoek en publicaties

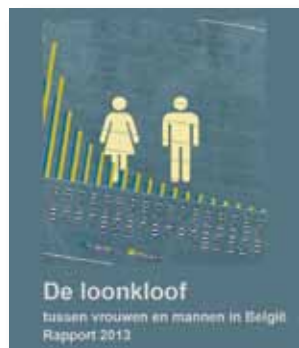
4. EEN STEM ZOEKEN

4.1. ONDERZOEK EN PUBLICATIES AFGEROND IN 2013

In 2013 werden een aantal nieuwe publicaties uitgebracht, onder meer de informatiebrochure *Eergerelateerd geweld: Hoe ga je hiermee om als professional?*⁶ en dankzij de expertise van het Instituut stelden partners een sensibiliseringsgids voor gericht aan de federale communicatoren: *Comm Collection: De genderdimensie in de federale communicatie integreren*⁷.

Wegens groot succes ging het Instituut in 2013 bovendien over tot de heruitgave van de publicaties *Geweld. Wat nu?* en *Zwanger op het werk. De ervaringen van werkneemsters in België*.

DE LOONKLOOF TUSSEN VROUWEN EN MANNEN IN BELGIË – RAPPORT 2013

In maart werden de resultaten van het rapport 2013 *De loonkloof tussen vrouwen en mannen* voorgesteld. De loonkloof in België vertoont een licht dalende trend, maar de loonverschillen tussen vrouwen en mannen blijven hardnekkig voortbestaan. Het gaat om een structureel probleem gebaseerd op een complex geheel aan factoren.

De nieuwe website www.loonkloof.be werd in maart 2013 gelanceerd en brengt alle officiële gegevens en trends met betrekking tot de loonkloof in België samen. De website geeft extra informatie over de loonkloof en biedt een tool aan voor de berekening van de loonkloof, bestemd voor studenten, journalisten, onderzoekers, ondernemingen, en dus aan iedereen die op

zoek is naar informatie over de loonkloof, of het wegwerken ervan.

⁶ Zie ook het gedeelte over eergerelateerd geweld p.94.

⁷ Zie ook het gedeelte over gender mainstreaming p.110.

VROUWEN AAN DE TOP, TWEEDE UITGAVE

De tweede editie van de publicatie *Vrouwen aan de top* over de aanwezigheid van vrouwen binnen de raden van bestuur en directies van bedrijven, werd voorgesteld naar aanleiding van een studiedag. De bedoeling van dit verslag was om de studie van 2008 te updaten met nieuwe gegevens, enerzijds om over recentere gegevens hieromtrent te beschikken, anderzijds om conclusies te kunnen trekken over de evolutie binnen dit domein. Het besluit van de studie luidt dat vrouwen nog steeds ondervertegenwoordigd zijn in het besluitvormingsproces.

ZWANGER OP HET WERK. GIDS VOOR WERKNEEMSTERS EN WERKGEVERS VOOR EEN DISCRIMINATIEVRIJE BEHANDELING

Naar aanleiding van de aanbevelingen geformuleerd in de studie *Zwanger op het werk. De ervaringen van werkneemsters in België* over de discriminatie van zwangere vrouwen of vrouwen in moederschapsverlof op de werkplaats, heeft het Instituut een brochure opgesteld om het grote publiek, en meer in het bijzonder werkgevers en vrouwelijke werknemers, te sensibiliseren rond deze problematiek. Deze publicatie heeft tot doel informatie te verstrekken over de wetgeving en de te volgen stappen. Er worden tevens een aantal niet-moraliserende tips gegeven om te sensibiliseren, misverstanden te vermijden, spanningen te verminderen en deze overgangperiodes en veranderingen te vergemakkelijken. De verspreiding van deze publicatie is gepland in 2014.

MARIJKE VAN HEMELDONCK: SOCIALISTE EN FEMINISTE

Tijdens een studiedag in december 2013 stelde het Instituut zijn biografie van Marijke Van Hemeldonck voor, op vraag van het Instituut opgesteld door het Archiefcentrum voor Vrouwengeschiedenis. Het betreft de vierde publicatie van een reeks biografieën gewijd aan de voornaamste voorvechtsters van de vrouwenrechten in België. Het engagement van Marijke Van Hemeldonck in de feministische beweging en de socialistische vrouwenorganisaties, haar strijd voor thema's zoals abortus en de loongelijkheid tussen vrouwen en mannen en haar rol binnen internationale organisaties worden uitvoerig besproken in deze publicatie.

VROUWENKRACHT IS VREDESMACHT: ACTIES ROND RESOLUTIE 1325⁸

De Vrouwenraad publiceerde met de steun van het Instituut een praktische brochure met ideeën voor acties bestemd voor iedereen die begaan is met vrouwen en hun rol bij vredesprocessen, bij de wederopbouw van gemeenschap en land en bij conflictpreventie.

Duurzame vrede is onmogelijk zonder gelijke rechten en kansen voor vrouwen. Deze brochure legt uit waarom en stelt tien acties voor om actief mee te werken aan de wereldwijde uitvoering van VN-Resolutie 1325.

⁸ Zie ook het gedeelte over Resolutie 1325 p. 121.

DE MEDISCHE CRITERIA IN DE WET INZAKE TRANSSEKSUALITEIT: VERGELIJKENDE RECHTSSTUDIE

De huidige wet inzake transseksualiteit legt strenge medische voorwaarden op voor het wijzigen van de M of V op de identiteitskaart. Het Instituut liet een studie uitvoeren ter voorbereiding van de wijziging van deze wet. In deze studie wordt de transgenderwetgeving in verschillende Europese landen en in enkele landen daarbuiten vergeleken en getoetst aan de mensenrechten.

STUDIE OVER DE NOOD AAN EN DE VOORWAARDEN VAN EEN TRANSGENDER TELEFOONLIJN

Transgender personen en hun omgeving hebben specifieke vragen voor hulpverlening en informatie, en deze zouden beantwoord kunnen worden dankzij een anonieme telefonische hulplijn. Op vraag van het Instituut onderzocht de vzw Çavaria de draagwijdte, de noodzaak en de haalbaarheid van een 'Transfoon', naar analogie met de 'Holebifoon'. De studie over de nood aan een Transfoon is gebaseerd op een onderzoek gevoerd bij de stakeholders en de transgendergemeenschap. Het zou de bedoeling zijn om met deze telefoonlijn de personen die op de een of andere manier in contact komen met de transgenderthematiek, te ondersteunen, informeren en oriënteren.

[Met luide stem]

Adviezen en aanbevelingen

5. MET LUIDE STEM

5.1. ADVIEZEN EN AANBEVELINGEN

ADVIES EN AANBEVELINGEN MET BETREKKING TOT HET TOEZICHT BIJ DADERS VAN INTRAFAMILIAAL GEWELD

Het Instituut schreef een aanbeveling over elektronisch toezicht voor daders van intrafamiliaal geweld. Naar aanleiding van de ministeriële omzendbrief n°ET/SE-1 van 12 maart 2013 zullen alle gevangenisstraffen van 6 maanden tot 3 jaar opnieuw uitgevoerd worden met elektronisch toezicht als één van de uitvoeringsmogelijkheden. Er doen zich echter een aantal problemen voor als het gaat om daders van intrafamiliaal geweld.

Het Instituut raadt in zijn advies twee structurele oplossingen aan: ten eerste zou de omzendbrief aangepast moeten worden zodat het elektronisch toezicht voor deze daders nooit zou kunnen plaatsvinden in de woonplaats van het slachtoffer. Ten tweede zou het sociaal onderzoek in deze situaties opnieuw moeten worden ingevoerd, want elektronisch toezicht zou nooit mogen afhangen van de toestemming van de slachtoffers. De gevangenisdirectie moet een beslissing kunnen nemen die gebaseerd is op een kwaliteitsvolle samenwerking met de andere spelers. Bovendien moet elektronisch toezicht gepaard gaan met dadertherapie en een opvolging.

NOTA INZAKE DE WETTELIJKE MOGELIJKHEDEN VOOR EEN STRENGE OMKADERING VAN OF EEN VERBOD OP MINIMISSL-VERKIEZINGEN

Eind 2013 werd in Frankrijk een wetsontwerp goedgekeurd waarmee schoonheidsverkiezingen voor kinderen jonger dan 16 jaar verboden en strafbaar werden. Naar aanleiding van de vrees vanuit de Belgische politieke wereld dat dit soort wedstrijden naar België zouden verhuizen om dan hier in alle wettelijkheid plaats te vinden, vroeg de minister van Gelijke Kansen aan het Instituut een advies over de verschillende juridische stappen die de federale overheid zou kunnen zetten om vat te krijgen op deze wedstrijden.

Het fenomeen van de minimissverkiezingen heeft een genderdimensie want bij dit soort evenementen gaat het enkel om jonge meisjes, over het algemeen tussen 6 en 13 jaar. Dit soort wedstrijd is een voorbeeld van de overseksualisering van onze maatschappij, die de stereotypen omtrent de rol van vrouwen en mannen versterkt en de ideale basis vormt voor seksisme.

In december 2013 werd een nota over de verschillende mogelijkheden om dit soort verkiezingen juridisch te omkaderen overgemaakt aan de minister van Gelijke Kansen. In deze nota worden vijf mogelijke benaderingen voorgesteld.

De eerste gaat uit van de arbeidswet van 16 maart 1971, die een algemeen verbod op kinderarbeid bevat. In navolging van het advies n°136 van de Raad van de Gelijke Kansen voor Mannen en Vrouwen meent het Instituut immers dat de deelname van kinderen aan minimissverkiezingen niet redelijkerwijze kan uitgesloten worden van het begrip kinderarbeid. Mits een verduidelijking van het toepassingsgebied hiervan, bestaat dan ook de mogelijkheid om een zuiver verbod in te stellen op deze verkiezingen voor kinderen jonger dan 15 jaar.

De tweede mogelijkheid bestaat erin de Adviesraad Kinderarbeid te belasten met het uitwerken van een regelgeving inzake de toekenning van de afwijkingen voorzien in de wet van 1971, waardoor kinderen mogen deelnemen aan bepaalde dans- of muziekwedstrijden, enz. Aangezien hieromtrent geen enkele richtlijn bestaat voor de arbeidsinspectie, zou men zo de toekenning van afwijkingen strikt kunnen omkaderen en elke ontsporing kunnen verhinderen.

Bij de derde aanpak wordt de thematiek bekeken vanuit het standpunt van de 'bescherming van het hoger belang van het kind', waarbij zou gestreefd worden naar eender welke regelgeving om de minimissverkiezingen te verbieden of streng te omkaderen. Dit valt onder de bevoegdheid van de gemeenschappen. Het is dan ook aan de federale wetgever om een samenwerkingsovereenkomst te sluiten.

De vierde optie is de goedkeuring van een wet ter bestrijding van de overseksualisering van de maatschappij en het verbod op de verspreiding van stereotypen.

Het laatste alternatief dat wordt overwogen is de minimissverkiezingen onder een bepaalde leeftijd eenvoudigweg te verbieden, door een bepaling toe te voegen aan het strafwetboek.

AANBEVELINGEN VOOR DE TWEDE UITGAVE VAN DE PUBLICATIE *VROUWEN AAN DE TOP*

Op 28 mei 2013 verspreidde het Instituut de tweede uitgave van zijn studie *Vrouwen aan de top*. Uit de resultaten van de studie blijkt dat het aantal vrouwen die de top bereiken nog steeds te klein is. Om sneller een einde te maken aan deze ondervetegenwoordiging, formuleerde het Instituut een aantal aanbevelingen. Deze hebben betrekking op sensibilisering, om onrechtvaardige en onaanvaardbare vooroordelen over vrouwen aan de top te bestrijden, het invoeren van quota in andere domeinen dan de politiek (de meest doeltreffende manier om ondervetegenwoordiging te bestrijden en – voorlopig – de enige met voldoende garantie op resultaat), de erkenning van goede praktijken, het steunen van initiatieven door de overheid, de promotie van campagnes die oproepen om voor vrouwen te stemmen, en, meer in het algemeen, ‘Steun vrouwen’ als permanent beginsel, alsook op het meten van de evolutie.

AANBEVELINGEN AAN DE COMMUNICATOREN OM DE GENDERDIMENSIE TE INTEGREREN IN DE FEDERALE OVERHEIDSCOMMUNICATIE

In 2013 werd op initiatief van de FOD Kanselarij van de Eerste Minister een brochure, de COMM Collection *De genderdimensie in de federale communicatie integreren*, opgesteld met behulp van de expertise van het Instituut, en met de steun van de COMMnetKern (netwerk van communicatieverantwoordelijken van de FOD's en de POD's).

In deze publicatie in de vorm van een praktische handleiding worden een aantal aanbevelingen geformuleerd voor mannelijke en vrouwelijke communicatiespecialisten van het federaal niveau. Het is de bedoeling om hen te helpen bij het integreren van de genderdimensie in de volledige overheidscommunicatie, om zo te werken aan de gelijkheid van vrouwen en mannen en te communiceren zonder genderstereotypen.

Overheidsdiensten moeten neutraal en onpartijdig zijn. Daarbij wordt er constant over gewaakt om elke vorm van discriminatie te vermijden. Het is echter moeilijk om stereotypen te bestrijden die vastgeroest zitten in de mentaliteit van de bevolking. De bedoeling van deze handleiding is dus om de nodige hulpmiddelen aan te reiken, zoals bijvoorbeeld een genderchecklist, om onbewuste genderstereotypen in de communicatie (campagne, publicatie of evenement) te vermijden.

AANBEVELINGEN MET BETREKKING TOT DE LOONKLOOF

Op basis van de vaststellingen in het kader van de jaarrapporten over de loonkloof, formuleerde het Instituut een aantal aanbevelingen aan de politieke wereld, en meer in het bijzonder aan de minister van Werk, aan de minister van Gelijke Kansen, de sociale partners, de pers en de deelstaten.

Samengevat komen in deze aanbevelingen de volgende aspecten naar voren: de controle op de genderneutraliteit in alle functieclassificaties binnen de sectoren en de ondernemingen; de strijd tegen studiekeuzes ingegeven door stereotypen door o.a. van jongs af aan de bewustwording voor de fundamentele gelijkheid van vrouwen en mannen in het onderwijs te stimuleren; het voorstellen van werkaanbiedingen zowel aan vrouwen als aan mannen; het wegwerken van obstakels voor de toegang tot de arbeidsmarkt; de strijd tegen werkloosheidsvallen, de verbetering van de wetgeving inzake het ouderschapsverlof, dat overigens beter moet verdeeld zijn tussen beide partners; nieuwe maatregelen om het glazen plafond te doorbreken; een rechtvaardigere verdeling van de investeringen op het vlak van de opleiding van werknemers; de genderneutraliteit in alle functieclassificaties die in de sectoren en de ondernemingen van kracht zijn controleren en indien nodig aanpassen; een grotere transparantie bij individuele loononderhandelingen; bijzondere aandacht voor kwetsbare groepen op de arbeidsmarkt, het recht op een betaalbare en kwaliteitsvolle kinderopvang en een versterking van de verschillende statistische instrumenten om een beter idee te krijgen van de loonkloof.

ADVIES TRANSGENDER EN VERZEKERINGEN

In hun relaties met verzekeraars kunnen transgender personen te maken krijgen met een zeer brede waaier aan problemen. Het kan hen bijvoorbeeld onmogelijk gemaakt worden een verzekering af te sluiten, ze krijgen moeilijk toegang tot verzekeringen of hebben problemen met het verkrijgen van een terugbetaling in het kader van lopende verzekeringspolissen. Teneinde een studie uit te voeren over het onderwerp en de reikwijdte van de problematiek beter te vatten, lanceerde het Instituut een oproep tot getuigen tussen 1 oktober en 31 oktober, om te beschikken over zoveel mogelijk concrete gevallen van geslachtsdiscriminatie door een verzekeringsmaatschappij of een sociale verzekeringsinstelling.

Naar aanleiding van de ontvangen klachten en getuigenissen en de analyse ervan, werkt het Instituut aan een advies over het onderwerp. Dit advies maakt deel uit van de maatregelen van het Interfederaal actieplan tegen homofobe en transfobe discriminaties, en zal verspreid worden in 2014.

AANBEVELINGEN INZAKE SEKSUEEL GEWELD

Het Instituut werd gemandateerd om samen met alle stakeholders te werken aan een nieuw NAP 2014–2018. Ter voorbereiding hiervan bracht het Instituut op donderdag 30 mei 2013 een groep deskundigen samen om een overzicht op te maken van alle hiaten en aanbevelingen rond de aanpak van seksueel geweld.

De resultaten van deze raadpleging werden overgemaakt en besproken binnen een interdepartementale werkgroep bestaande uit vertegenwoordigers van de hiervoor bevoegde gewestelijke, federale en gemeenschapsadministraties.

Op basis van al deze informatie stelde het Instituut een gedetailleerde nota op waarbij alle leemten en aanbevelingen wat betreft de aanpak van seksueel geweld, aan bod komen. Vervolgens werden deze leemten en aanbevelingen tijdens bilaterale gesprekken nogmaals bevestigd door de verschillende betrokken partijen. Eind 2013 werden deze hiaten en aanbevelingen voor de aanpak van seksueel geweld meegedeeld aan de federale minister van Gelijke Kansen.

5.2. OPVOLGING VAN DE ADVIEZEN

HERINNERING AAN HET ADVIES VAN 2012 EN AANBEVELINGEN VAN HET INSTITUUT WAT BETREFT DE OVERDRACHT VAN DE NAAM VAN BEIDE OUDERS AAN HET KIND

Op 8 mei 2013 lanceerde het Instituut, met de steun van de vzw Amazone en de vrouwenraden, de campagne ‘Happy Mother’s Name’ om de dubbele naamsoverdracht, waarbij beide ouders hun naam geven aan hun kind(eren), te ondersteunen, om zo een einde te maken aan de huidige discriminatie tussen vrouwen en mannen. Dit was ook de gelegenheid om eraan te herinneren dat het Instituut op 13 juni 2012 een advies publiceerde waarin het aanbeval om het Burgerlijk Wetboek te wijzigen. Het Instituut stelde daarin vast dat de huidige regels met betrekking tot de overdracht van de naam aan het kind een discriminatie op grond van geslacht zijn en een schending vormen van de internationale

regelgevingen die elke vorm van discriminatie tussen vrouwen en mannen veroordelen, in het bijzonder deze met betrekking tot de overdracht van de familienaam aan de kinderen.

De Facebookcampagne moedigde vrouwen en mannen aan om op hun facebookprofiel de naam van hun moeder toe te voegen aan die van hun vader, en een Pic Badge toe te voegen aan hun profielfoto. Dit idee werd gebaseerd op het concept van Moederdag: Mother’s Day – Mother’s Name; I celebrate my mother and add her name to my father’s on my Facebook profile (Moederdag – moedernaam; ik vier mijn moeder en voeg haar naam toe aan die van mijn vader op mijn Facebookprofiel).

VISIETEKST OVER HET WEGWERKEN VAN STRUCTURELE DISCRIMINATIE VAN TRANSGENDER PERSONEN

Transgender personen zijn vaak het slachtoffer van discriminatie. Vaak is deze discriminatie structureel of, met andere woorden, het gevolg van bepaalde wettelijke bepalingen. Om een eind te maken aan deze discriminatie, publiceerde het Instituut in 2011 het advies ‘Structurele discriminaties van transgender personen in België wegwerken’ in de vorm van een visietekst. Hierin wordt gepleit om een aantal herzieningen door te voeren en elementen toe te voegen aan de Belgische wetgeving. Deze visietekst is gebaseerd op een fundamenteel respect van de mensenrechten, zelfs al gaat het om kleine minderheden.

Concreet pleit het Instituut voor een herziening van de criteria voor verandering van geslacht en voornaam in de wet inzake de transseksualiteit van 10 mei 2007, een wettelijke bescherming tegen discriminatie gebaseerd op genderidentiteit en –expressie, een betere bescherming van de rechten van transgender ouders en hun kinderen, een wettelijke bescherming tegen pesterijen op het werk gebaseerd op de verandering van geslacht en identiteit en de genderexpressie en een kwaliteitsvol terugbetalingssysteem voor medische kosten in het kader van een transitieproces, en een denkoefening over de aanpassing van identiteitsdocumenten.

Op 17 mei 2013 stelden de federale overheid en de gewestelijke en gemeenschapsregeringen een interfederaal actieplan tegen homofobe en transfobe discriminatie voor. In dit plan zijn een reeks aanbevelingen opgenomen die het Instituut geformuleerd had in zijn advies van 2011 aan de minister van Gelijke Kansen, Joëlle Milquet, die wordt aangeduid als één van verantwoordelijken voor de opvolging ervan.

[Onze stem verheffen]

Klachten en informatievragen over
geslachtsdiscriminatie, gerechtelijke
stappen en bemiddeling

ONZE STEM VERHEFFEN

6.1. KLANTGERICHTHEID

De juridische cel van het Instituut beschikt over een eerstelijnsdienst die opgeleid is in het luisteren naar en het onthaal van burgers die om informatie vragen of een klacht willen indienen. Deze dienst is bereikbaar via het gratis nummer 0800/12.800 of via e-mail naar gelijkheid.manvrouw@igvm.belgie.be.

De eerstelijnsdienst maakt een eerste analyse van de vraag en bepaalt in de mate van het mogelijke de bevoegdheid van het Instituut of verwijst door naar andere bevoegde instanties. Indien het Instituut bevoegd is, registreert de eerste lijn de informatievraag of de melding in de databank en informeert de persoon in kwestie over de procedure en de verdere opvolging. Er is ook een meldingsformulier voor klachten. De eerstelijnsdienst kan indien nodig helpen bij het invullen ervan.

Sinds begin 2012 registreert de eerste lijn ook de informatievragen voor de andere cellen van het Instituut (vragen van ondernemingen over de loonkloofwetten, opvragen van statistieken voor een thesis, enz.). Voor het jaar 2013 telt het Instituut 228 informatievragen bestemd voor de andere cellen, 100 meer dan in 2012, bovenop de vragen voor de juridische cel.

Informatievragen andere cellen FR	126
Informatievragen andere cellen NL	102
Totaal	228

6.2. ONTWIKKELING VAN PARTNERSCHAPPEN

In 2013 werkte het Instituut een nieuw samenwerkingsprotocol uit met de Franstalige Gemeenschapscommissie (COCOF). Dit protocol maakt het, onder andere, mogelijk dat het Instituut de discriminatiemeldingen in de bevoegdheidsdomeinen van de Franstalige Gemeenschapscommissie kan behandelen.

Daarnaast heeft het Instituut nieuwe partnerschappen ontwikkeld met verschillende actoren zoals de provinciale coördinatie, Genres Pluriels, Çavaria en het Transgender Infopunt om een zo optimaal mogelijke klachtenbehandeling te kunnen verzekeren. In 2013 vonden hieromtrent verschillende coördinatievergaderingen plaats.

Tot slot heeft het Instituut actief meegewerkt aan het opstellen en de uitvoering van de gezamenlijke omzendbrief 13/2013 van de minister van Justitie, de minister van Binnenlandse Zaken en het College van procureurs-generaal, getiteld 'Omzendbrief betreffende het opsporings- en vervolgingsbeleid inzake discriminatie en haatmisdrijven (met inbegrip van discriminaties op grond van geslacht)', een belangrijke maatregel in de strijd tegen discriminaties in België. De omzendbrief kwam tot stand in nauwe samenwerking met de actoren op het terrein, waaronder het Instituut. Er werd beslist om de discriminaties op grond van geslacht expliciet te vermelden in de titel van de tekst om de zichtbaarheid ervan te vergroten in het licht van de algemene term 'discriminaties'. Hij werd aangenomen op 17 juni 2013 en op 16 december 2013 in aanwezigheid van de beide betrokken ministers voorgesteld aan de magistraten van het land.

De omzendbrief 13/2013 wil het onderzoeks- en opsporingsbeleid bij strafbare feiten, discriminaties en haatmisdrijven stroomlijnen. De doelstellingen zijn het identificeren en doeltreffender registreren van de feiten, de betrokken partijen (met name de rechterlijke macht en de politie) sensibiliseren omtrent het probleem en de huidige wetgeving, rechters en politieagenten beter begeleiden bij het onderzoek en de vervolging van strafbare feiten en de samenwerking en informatie-uitwisseling tussen de verschillende actoren verbeteren. Er wordt bijzondere aandacht besteed aan het onderzoek van op het internet gepleegde feiten.

Op federaal niveau werden al een aantal referentieambtenaren aangesteld. Een werkgroep samengesteld uit het Instituut, het Centrum voor gelijkheid van kansen en voor racismebestrijding⁹, de vaste

⁹ In 2014 werd het Centrum voor gelijkheid van kansen en voor racismebestrijding omgevormd tot een Interfederaal Gelijkheidscentrum en een Federaal Migratiecentrum.

commissie van de lokale politie en deskundigen ontwikkelde hiervoor een functieprofiel.

Op 16 december 2013 gaf het Instituut een overzicht van zijn opdrachten, functies en werking voor de Algemene Vergadering van magistraten.

Het College van procureurs-generaal, de Dienst voor het Strafrechtelijk beleid, vertegenwoordigers van diverse politiekorpsen, het Instituut en het Centrum hebben ook samengewerkt om een briefing voor te bereiden voor alle referentiemagistraten en arbeidsauditoraten, die plaatsvond op 19 december 2013. Tijdens deze bijeenkomst werden een aantal best practices voorgesteld, met name door de referentie-magistraten die al enige ervaring hebben opgebouwd op dit gebied, de sociale inspectie, de politie en de Rainbow Cops (RBC).

6.3. REGISTRATIEPROCEDURE: GENDERCLAIM

Elk jaar maakt het Instituut statistieken van de meldingen, dit wil zeggen van de door zijn juridische cel ontvangen informatievragen en klachten. Deze meldingen worden ingebracht in een database (Genderclaim). Deze statistieken bieden een betrouwbaar overzicht van de klachten en vragen met betrekking tot discriminatie op grond van geslacht of ermee verband houdende criteria zoals zwangerschap, bevalling, moederschap en geslachtsverandering.

Deze statistieken weerspiegelen enkel de bij het Instituut gemelde discriminaties en niet alle gevallen van discriminatie. Veel studies hebben aangetoond dat de door de gelijkheidsbevorderende organen, met inbegrip van het Instituut, ontvangen klachten slechts het topje van de ijsberg zijn. Veel slachtoffers dienen geen klacht in uit angst, wegens een gebrek aan informatie, door de afstand, enz. En degenen die er wel voor kiezen om hun rechten te laten gelden, richten zich niet altijd tot het Instituut.

Ondanks deze kanttekening vestigen de statistieken waarover het Instituut beschikt de aandacht op structurele problemen, die leiden tot nieuwe onderwerpen voor onderzoek, adviezen en aanbevelingen en/of sensibiliserings- en informatiecampagnes.

6.4. ENKELE CIJFERS

Het instituut ontvangt meldingen via zijn website, e-mail, post, of via zijn gratis nummer 0800/12.800. Het krijgt ook meldingen doorgestuurd via zijn partners, zoals Espaces Wallonie. In 2013 werden 624 oproepen ontvangen via het gratis nummer, bijna tweehonderd meer dan in 2012. Een aantal ervan hebben geleid tot in Genderclaim opgenomen meldingen. Uiteindelijk heeft de juridische cel van het Instituut in 2013 323 meldingen geregistreerd, waarvan 222 klachten en 101 informatievragen.

Voor de eerste keer stelt het Instituut een daling van het aantal meldingen vast: 14,5% minder ten opzichte van 2012 (53 minder meldingen op jaarbasis). Meer specifiek daalde het aantal informatievragen met 27% en de klachten met 1,7%.

Het instituut heeft een aantal mogelijke verklaringen voor deze cijfers. Sinds zijn oprichting nam het Instituut een toename van het aantal meldingen waar, maar plaatste daar als kanttekening bij dat dit niet noodzakelijk wees op een toename van het aantal geslachtsdiscriminaties. Deze conclusie blijft ook dit jaar geldig. De lichte daling van het aantal meldingen wijst niet noodzakelijk op een betere verankering van de gelijkheid in onze samenleving. De door de juridische cel ontvangen informatievragen en klachten vertegenwoordigen immers slechts een klein deel van de in de samenleving gepleegde discriminaties. Het Instituut stelt het probleem van de under-reporting vast, het niet indienen van klachten door slachtoffers. De meerderheid zal nooit een klacht indienen. Door het Instituut gevoerde onderzoeken tonen dit verontrustende fenomeen aan.

Bovendien wenden sommigen zich tot het Instituut om zich te informeren over hun rechten in een bepaalde situatie. Eens ze geïnformeerd zijn over het feit dat ze daadwerkelijk gediscrimineerd worden, willen ze echter niet dat het Instituut stappen zet om deze discriminatie te stoppen en maken er dus niet officieel melding van. Ongelijkheden tussen vrouwen en mannen worden, nog meer dan degene op basis van andere beschermde criteria, al dan niet bewust als 'normaal' of 'taboe' beschouwd en verzwegen. Angst is ook een van de mechanismen voor het afzien van een klacht. Zo aarzelen bijvoorbeeld veel vrouwen die op hun werkplek worden gediscrimineerd wegens hun zwangerschap om de stap naar een klacht te zetten, en dit ondanks de beschermingsmaatregelen tegen ontslag en discriminatie.

Verdeling van de meldingen naar geslacht in 2013

Mannen	138
Vrouwen	164
Transvrouwen ¹⁰	15
Transmannen ¹¹	2
Andere (instellingen, ondernemingen, middenveld, enz.)	4

In 2013 waren er 138 meldingen door mannen en 164 door vrouwen. Net als elk jaar bevestigt de juridische cel concreet wat de studies van het Instituut aantonen: vrouwen worden het meest en het vaakst gediscrimineerd op grond van hun geslacht. Dit jaar wordt de kloof tussen mannen en vrouwen echter wel kleiner: meer mannen richtten zich tot het Instituut (een stijging met 14%), terwijl het aantal vrouwen verminderde (een daling met 20%).

Evenveel mannen als vrouwen diene klacht in bij het Instituut, terwijl tweemaal zoveel vrouwen het Instituut contacteren met een vraag om informatie. Mannen lijken dus minder geremd dan vrouwen bij het indienen van een klacht en meer geneigd om hun rechten te laten gelden.

Personen die zich transgender verklaren bij het indienen van een klacht bij het Instituut vormen iets meer dan 5% van de bij het Instituut ontvangen meldingen. Dit percentage stijgt licht en is hoofdzakelijk afkomstig van transvrouwen, dit wil zeggen personen die van man naar vrouw veranderd zijn of dit wensen te doen. Transmannen worden niet minder gediscrimineerd maar zijn gewoon minder talrijk. De meldingen door transmannen zijn het meest gedaald. Het Instituut telt er 2 in 2013 tegenover 9 in 2012.

Tot slot is een van de oorzaken van de afname van het aantal meldingen afkomstig van de categorie 'andere' (een daling met 3,5%). In 2013 richtten verenigingen, organisaties, ondernemingen zich dus minder vaak tot het Instituut.

¹⁰ Man naar vrouw
¹¹ Vrouw naar man

Verdeling van de in 2013 geregistreerde meldingen naar type gedrag

Directe discriminatie	204
Indirecte discriminatie	11
Aanzetten tot discriminatie	4
Pesterijen	25
Ongewenst seksueel gedrag ¹²	2
Verwerpelijke motieven ¹³	0
Seksisme	22
Geweld	2
Meervoudige discriminaties	1
Andere	62

Net als de vorige jaren gaan de meeste geregistreerde meldingen over directe discriminatie. Hoewel er in 2012 een daling met 18% voor dit type gedrag was, is er dit jaar een stijging met 44% tegenover vorig jaar en met 17% tegenover 2011.

Indirecte discriminaties komen twee keer minder voor in 2013, maar deze zijn minder gemakkelijk op te sporen. Men gebruikt de term indirecte discriminatie als een ogenschijnlijk neutrale maatregel of verplichting een onderscheid tussen personen op basis van criteria inhoudt, zonder daarbij echter rechtstreeks gendergericht te zijn. Als een reglement bijvoorbeeld het genieten van een uitkering koppelt aan een minimum aantal werkuren, dan leidt deze voorwaarde tot de uitsluiting van een proportioneel veel groter aantal vrouwen dan mannen, aangezien zij de meerderheid vormen van de deeltijdwerkers. Op die manier worden zij hierdoor indirect gediscrimineerd.

Vorig jaar stelde het Instituut een verhoogd aantal klachten vast die verband hielden met het aanzetten tot discriminatie als gevolg van de uitspraken van Sharia4Belgium in een videoboodschap in augustus 2012 tegen vrouwen. Deze uitspraken veroorzaakten een golf van protest en zowel mannen als vrouwen dienden talrijke klachten in (35). Dit was een uitzonderlijk geval en dit jaar zijn het er 4, net als in 2011.

¹² In de vorige verslagen heette dit 'seksuele intimidatie'.
¹³ In de vorige verslagen heette dit 'verzwarende omstandigheden'.

De meldingen aangaande pesterijen op grond van geslacht, zwangerschap of moederschap blijven net als in 2012 dalen (met ongeveer 10%). Eens opgedeeld naar type, pesterijen of ongewenst seksueel gedrag, stelt men vast dat de meldingen met betrekking tot pesterijen met 47% zijn gestegen en dat de meldingen aangaande ongewenst seksueel gedrag op grond van geslacht, zwangerschap of moederschap op een jaar tijd nog gedaald zijn van 13 naar 2.

Er zijn weinig meldingen die verband houden met verwerpelijke motieven, geweld en meervoudige discriminaties en dit komt overeen met de resultaten van de voorgaande jaren.

De meldingen in de categorie ‘andere’ zijn met 36% gedaald, terwijl ze in 2012 bijna verdubbeld waren. In deze categorie zitten de klachten en vragen om informatie over bijvoorbeeld juridische kwesties en meer algemeen elke vraag (positieve discriminatie, kinderopvang, enz.) die niet strikt thuishoort onder discriminatie, pesterijen of het aanzetten tot discriminatie.

Verdeling van de meldingen per discriminatiedomein in 2013			
	Verdeling van de klachten	Verdeling van de vragen om informatie	Totaal aantal meldingen
Werk	76	30	106
Goederen en diensten	91	18	109
Cultuur en media	24	4	28
Sociale zekerheid	8	7	15
Onderwijs en opleiding	6	5	11
Jeugd, sport, toerisme	1	1	2
Privérelaties ¹⁴	10	4	14
Economische, sociaal-culturele en politieke activiteiten	3	/	3
Beroepsoriëntatie en -opleiding	4	1	5
Vermelding in een officieel document of pv	4	1	5
Andere	17	32	49

Voor het tweede opeenvolgende jaar tekende het Instituut niet de meeste klachten op in het domein ‘werk’.

Dit was wel het domein waarvoor het de meeste vragen om informatie ontving. Deze vaststelling lijkt de hierboven aangehaalde hypothese te bevestigen dat veel slachtoffers bij het Instituut te rade gaan om zich te informeren over hun rechten, zonder daarbij echter een klacht in te dienen. In het domein van werk is de under-reporting waarschijnlijk groter dan in andere domeinen omdat de slachtoffers van discriminatie meer vrezen voor de eventuele gevolgen van een klacht op hun werkplek (plagerijen, pesterijen, ontslag, enz.)

Daarnaast vertoont het eerste domein, goederen en diensten, een recordverhoging van het aantal klachten, en daaruit volgend van het aantal meldingen, dat bijna verdubbeld is. Dit is hoofdzakelijk te wijten aan de vele gemediatiseerde zaken met betrekking tot aanbiedingen van winkels en ondernemingen die ter gelegenheid van de Vrouwendag een promotie boden voor vrouwen waarvan mannen waren uitgesloten. Het ging hierbij om discriminaties op grond van geslacht en het Instituut

¹⁴ Privésfeer’ genoemd in de verslagen voor 2012.

ontving hieromtrent een groot aantal klachten van mannen. Dit verklaart overigens gedeeltelijk waarom de kloof tussen het aantal meldingen door mannen en door vrouwen dit jaar kleiner geworden is.

Het domein van de cultuur en de media blijft een domein waarin het Instituut een groot aantal klachten ontvangt. In 2013 werd echter een sterke daling met 64% vastgesteld. Daarbij moet eraan herinnerd worden dat dit aantal in 2012 met meer dan 165% gestegen was door de verontwaardiging als gevolg van de videoboodschap van de woordvoerder van Sharia4Belgium en een algemene bewustwording van de problematiek van het seksisme in de reclame en de media door de mediatisering van de hostessen die op het autosalon als objecten werden gebruikt, de aankondiging van een wetsontwerp over seksisme en de uitzending van de reportage van Sofie Peeters over pesten op straat waarvan vrouwen het slachtoffer zijn wegens hun geslacht. Vandaar de vele klachten over dit onderwerp die werden opgetekend in dit domein. Momenteel kan er een terugkeer naar het gewoonlijke aantal klachten in dit domein worden vastgesteld.

Interessant om op te merken is dat dit jaar voor de eerste maal meldingen worden opgetekend betreffende de 'vermelding in een officieel document of een pv'. Het gaat hierbij in het bijzonder over dossiers over de verandering van het geslacht op de identiteitspapieren. Dit is misschien het gevolg van de grotere zichtbaarheid van het Instituut door de samenwerkingen met verschillende transgenderverenigingen in 2013 en de in 2012 gepubliceerde visietekst van het Instituut met het oog op het wegwerken van de structurele discriminaties tegen transgenders. Daarbij dient nog opgemerkt te worden dat er ook klachten werden ingediend door ouders die de naam van de moeder niet aan hun kind mochten geven. In het domein 'andere' is er dan weer een daling van de meldingen, en meer bepaald van de informatievragen.

In het domein van de sociale zekerheid werd een zeer lichte stijging van het aantal meldingen opgemerkt. In 2012 was hier sprake van een daling. Tot slot blijven de klachten en informatievragen in de domeinen 'jeugd, sport, toerisme', 'economische, sociaal-culturele en politieke activiteiten', 'beroepsoriëntatie en -opleiding' in de lijn van de vorige jaren en beperkt in aantal, de vergelijking ervan is dus niet belangrijk. In dit laatste domein werden er moeilijkheden vastgesteld om zich in te schrijven voor opleidingen die a priori zijn voorbehouden voor het andere geslacht.

Klachten en informatievragen per actiedomein en per publiek voor 2013						
	Totaal aantal meldingen	Mannen	Vrouwen	Man naar vrouw	Vrouw naar man	Andere (bedrijven, instellingen, enz.)
Werk	106	26	76	3	1	0
Goederen en diensten	109	75	27	5	1	1
Cultuur en media	28	10	16	2	0	0
Sociale zekerheid	15	7	7	0	1	0
Onderwijs en opleiding	11	6	5	0	0	0
Jeugd, sport, toerisme	2	1	1	0	0	0
Privérelaties	14	3	8	3	0	0
Economische, sociaal-culturele en politieke activiteiten	3	3	0	0	0	0
Beroepsoriëntatie en -opleiding	5	2	3	0	0	0
Vermelding in een officieel document of pv	5	0	3	2	0	0
Andere	49	16	29	3	0	1

Het is niet verrassend dat vrouwen dubbel zo vaak met discriminerende feiten in het domein 'werk' te maken hebben dan mannen, terwijl in het domein 'goederen en diensten' mannen dubbel zo vaak worden getroffen dan vrouwen. Voor de eerste keer hebben echter evenveel mannen als vrouwen zich tot het Instituut gericht in de domeinen 'goederen en diensten' en 'werk'. Het zou evenwel foutief zijn om te zeggen dat mannen evenveel gediscrimineerd worden op grond van hun geslacht als vrouwen, want de onderzoeken van het Instituut tonen het tegenovergestelde aan.

Bovendien heeft de mediatisering als gevolg van verschillende zaken in het domein van goederen en diensten meer zichtbaarheid gegeven aan de diensten van het Instituut bij mannen en hen ongetwijfeld aangezet om klacht in te dienen. Daarnaast is het nuttig om eraan te herinneren dat hoewel mannen het vaakst slachtoffer zijn van discriminaties in het kader van de toegang tot goederen en diensten waarvoor hen een hogere prijs wordt gevraagd, vrouwen blijven ontslagen worden omdat ze zwanger zijn, niet aangeworven worden of gepest worden in het domein van het werk zonder daarbij gespaard te

worden van discriminaties op het gebied van goederen en diensten. Deze vaststelling zet het Instituut ten slotte aan om zich af te vragen of mannen niet meer geneigd zijn dan vrouwen om hun rechten te laten gelden uit principe, hoewel ze niet persoonlijk gediscrimineerd worden.

Net als in 2012 zijn transgender personen voornamelijk het slachtoffer van discriminaties in de domeinen van de privérelaties, het werk en goederen en diensten.

Evolutie van de klachten per jaar, sinds 2008, en per domein						
	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Werk	56	57	69	90	66	76
Goederen en diensten	16	19	16	33	35	91
Cultuur en media	8	7	10	18	67	24
Sociale zekerheid	6	1	4	20	8	8
Onderwijs en opleiding	5	6	6	7	10	6
Jeugd, sport en toerisme	1	1	1	/	/	1
Privérelaties	5	4	1	14	15	10
Economische, sociaal-culturele en politieke activiteiten	/	/	/	/	1	3
Beroepsoriëntatie en -opleiding	/	/	/	/	2	4
Vermelding in een officieel document of pv	5	0	3	2	0	4
Andere (echtscheiding, wetgeving, laster, enz.)	28	55	23	9	22	17
Totaal¹⁵	125	150	130	191	226	222

De stijging van het aantal klachten in het domein van de goederen en diensten zou ook het gevolg kunnen zijn van het feit dat de media meer interesse tonen voor dit soort geslachtsdiscriminaties dan voor degene waarvan vrouwen het slachtoffer zijn in het domein van het werk. Aangezien de stereotypering aangaande vrouwen sterk verankerd is in onze maatschappij is het denkbaar dat de media deze niet op dezelfde manier beschouwen, ze als normaal beschouwen en zelfs meewerken aan de verspreiding ervan.

¹⁵ Het totaal aantal klachten (222) komt niet overeen met de som van het aantal klachten in alle domeinen omdat eenzelfde klacht in verschillende domeinen kan geregistreerd zijn.

Meldingen met betrekking tot seksisme	
2007	6
2008	9
2009	11
2010	21
2011	48
2012	32
2013	22

Sinds 2011 dalen de meldingen die verband houden met seksisme. Hoewel bepaalde dossiers in 2012 (de hostessen op het autosalon, promotie van websites die aanzetten tot ontrouw, de reportage van Sofie Peeters) en in 2013 (aankondiging van een wetsvoorstel tegen seksisme, seksistische uitspraken tijdens een radio-uitzending of op de sociale netwerken, enz.) zichtbaarheid gegeven hebben aan deze problematiek, heeft dit echter niet bijdragen tot een stijging van de klachten. De publieke opinie veroordeelt seksisme amper en de Belgische wetgeving maakt de bestraffing van seksistische handelingen enkel mogelijk als ze leiden tot een discriminatie op grond van geslacht of het aanzetten tot haat.

Meldingen met betrekking tot reclame	
2007	1
2008	5
2009	9
2010	6
2011	20
2012	10
2013	16

Na een daling vorig jaar zijn de meldingen met betrekking tot reclame in 2013 opnieuw toegenomen.

Meestal gaat het over stereotiepe beelden of vernederende voorstellingen van de vrouw. Deze laatste werden bezorgd aan de Jury voor Ethische Praktijken inzake Reclame, zoals bepaald in het samenwerkingsprotocol.

Het Instituut ontving met name een groot aantal klachten over een doe-het-zelfketen die, ter gelegenheid van de Internationale Mannendag, vrouwen en mannen de mogelijkheid bood om, op vrijwillige basis, in hun winkels gefotografeerd te worden met vrouwen die 'kluspoezen' genoemd werden.

Het Instituut beschouwde deze campagne als een inbreuk tegen de antidiscriminatiewet. Door de interventie van het Instituut paste de keten de campagne aan, waarbij geen verder gebruik gemaakt werd van de term 'kluspoezen' en behoorlijk geklede gemengde teams ingezet werden. De keten verontschuldigde zich ook publiekelijk en beloofde samen te werken met het Instituut om zijn beleid terzake te optimaliseren en het beeld van vrouwen en mannen te verbeteren.

Meldingen met betrekking tot transseksualiteit	
2007	14
2008	12
2009	20
2010	22
2011	29
2012	40
2013	30

Voor de eerste maal stelt het Instituut een daling vast van de meldingen met betrekking tot transseksualiteit.

De in dit domein gevoerde onderzoeken tonen aan dat transgender personen in bijzondere mate geconfronteerd worden met discriminaties op grond van geslacht.

Transgender personen botsen op talrijke obstakels, hetzij wegens hun geslachtsverandering, hun geslachtsidentiteit of de manier waarop zij hun geslacht beleven. Dit geldt zowel voor het domein van tewerkstelling (om aangeworven te worden of hun werk te behouden) als bij de geslachtsverandering zelf (identiteits- en geslachtsverandering), in hun relatie tot de anderen (de manier waarop de media met deze problematiek omgaan, hun rol als slachtoffers van verbaal geweld op straat en op openbare plaatsen), enz. Hoewel transgender personen een minderheid vormen in de totale bevolking, worden ze op alle domeinen gediscrimineerd. De meldingen die het Instituut hierover in 2013 ontving, vertegenwoordigen 9% van het totaal aantal meldingen. Ze zijn zowel afkomstig van transgender personen (mannen naar vrouwen en vrouwen naar mannen), personen die zich niet of nog niet als transgender outen, de omgeving van een transgender persoon of van transgenderverenigingen.

Meldingen met betrekking tot zwangerschap/moederschap in het domein 'tewerkstelling'			
	Domein 'tewerkstelling'	Zwangerschap/moederschap	Percentage van de meldingen inzake zwangerschap/moederschap in het domein 'tewerkstelling'
2007	88	35	39,8%
2008	65	38	58,5%
2009	88	38	43,2%
2010	99	42	42,4%
2011	140	47	33,5%
2012	112	35	31%
2013	106	42	44,5%

Zoals eerder gezegd zijn de meldingen in het domein van tewerkstelling licht gedaald. Er kan echter wel een lichte stijging worden vastgesteld van de meldingen met betrekking tot discriminatie wegens zwangerschap, bevalling of moederschap in 2013. Deze vormen 44,5% van het totaal aantal meldingen in het domein van tewerkstelling (tegenover 31% en 2012).

In het domein van tewerkstelling meldt bijna de helft van de klaagsters een discriminatie wegens zwangerschap, bevalling of moederschap.

6.5. GERECHTELIJKE STAPPEN EN BEMIDDELING

PROCES 'SADIA SHEIKH'

Op 11 april 2013 nam het Instituut akte van de beslissing van het Hof van Cassatie, dat zich uitsprak over de bedragen van de schadevergoeding vastgelegd door het hof van assisen van de provincie Namen op 20 december 2012 met betrekking tot de vader en moeder van Sadia Sheikh.

Dit arrest vormde het einde van een gerechtelijke procedure die de start vormde van de rechtspraak aangaande de begrippen eermisdrijf en gedwongen huwelijk, die in het Belgische strafrecht specifiek worden bestraft door middel van de verzwarende omstandigheid van het discriminerend motief van het geslacht van het slachtoffer.

Geconfronteerd met de drama's als gevolg van het voortbestaan van bepaalde archaïsche en patriarchale tradities die hoofdzakelijk vrouwen treffen, stelde het Instituut zich burgerlijke partij opdat, voor de eerste keer in België, een eermisdrijf zou veroordeeld worden, het geslacht van het slachtoffer zou erkend worden als een verzwarende omstandigheid en de poging tot gedwongen huwelijk zou bestraft worden. Op 19 december 2012 stelde het hof van assisen van de provincie Namen, net als het hof van assisen van de provincie Henegouwen op 9 december 2011, vast dat Sadia Sheikh door haar familie werd vermoord omdat zij hen onteerd zou hebben door te weigeren om zich te plooiën naar de rol die van haar verwacht werd als vrouw en in te stemmen met een gedwongen huwelijk.

SEKSISTISCHE STEREOTYPEN IN RECLAMECAMPAGNES

Op 21 november 2013 verheugde het Instituut zich over het slagen van een bemiddeling met een doe-het-zelfketen.

Ter gelegenheid van de Internationale Mannendag lanceerde de keten een campagne waarbij vrouwen en mannen de mogelijkheid geboden werd om op 16 november 2013 op vrijwillige basis gefotografeerd te worden in hun winkels met vrouwen die de 'kluspoezen' genoemd werden.

Het Instituut ontving hierover een groot aantal klachten en beschouwde deze campagne als een inbreuk tegen de antidiscriminatiewet.

In samenwerking met het Instituut paste de keten zijn campagne aan en beloofde geen gebruik meer te maken van de term 'kluspoezen', bood publiekelijk zijn verontschuldiging aan en verklaarde samen te zullen werken met het Instituut om zijn beleid in deze materie te optimaliseren. De klachten over de reclame en de videoclip van de campagne, die snel werden ingetrokken door de keten, werden ook onderzocht door de Jury voor Ethische Praktijken inzake Reclame. De JEP vroeg de keten om deze reclame niet meer te verspreiden want was van mening dat: "[...] De campagne seksistisch (was) ten opzichte van vrouwen en mannen en het stereotiepe beeld oproept van de man die altijd op seks uit is en van de vrouw die tot zijn beschikking staat (...) (en vond dat) de reclame (bijdroeg) aan de verdere verspreiding van een stereotiep beeld van mannen en vrouwen dat ingaat tegen de evolutie van de maatschappij, wat tegen punt 4 is van de regels van de JEP inzake de voorstelling van een persoon."

In 2012 had de keten ook al positief meegewerkt na de tussenkomst van het Instituut over hun promotie ter gelegenheid van de Vrouwendag die een discriminatie op grond van geslacht vormde.

RECHTSZAKEN INZAKE ARBEID

Vrouwen zijn vaak het slachtoffer van discriminaties en pesterijen op grond van geslacht op hun werkplek. Het Instituut ontvangt hierover een groot aantal klachten.

Begin 2013 bijvoorbeeld besliste het Instituut zich achter het dossier van een onderhoudswerkster te zetten. Vanaf haar indiensttreding werd ze verschillend behandeld, bijzonder ernstig beledigd, bedreigd en gepest omdat ze een vrouw was in een uitsluitend mannelijke omgeving. Het Instituut pleit voor de erkenning van directe discriminaties, geweld en pesterijen op grond van geslacht.

In 2013 besliste het Instituut ook om een werkneemster bij te staan die ontslagen werd na een werkverwijdering wegens moeilijke zwangerschap gevolgd door een zwangerschapsonderbreking op medische gronden. Er blijven grote discriminaties op grond van zwangerschap en moederschap bestaan, en deze worden erger in de huidige context van economische crisis. In dit specifiek geval heeft het Instituut een dubbele doelstelling. Naast de verdediging van de rechten van deze werkneemster wil het Instituut de werkgevers eraan herinneren dat, hoewel de wettelijke bepalingen inzake de bescherming van het moederschap niet van toepassing zijn omdat het ontslag meer dan een maand na de beschermingsperiode plaatsvond, de wet van 10 mei 2007 ter bestrijding van discriminatie tussen vrouwen en mannen van toepassing blijft en elke minder gunstige behandeling van een vrouw wegens haar moederschap bestraft wordt als een discriminatie.

In een ander geval werd het Instituut geïnterpelleerd door een in de Vlaamse Gemeenschap benoemde leerkracht in disponibiteit om te kunnen lesgeven in de Franse Gemeenschap. Haar moederschapsuitkering werd geweigerd omdat ze de noodzakelijke stage van zes maanden niet had vervuld om rechten te openen in haar nieuw contractueel statuut. Het Instituut spande een rechtszaak aan en pleitte de niet-naleving van de Europese richtlijnen. Op 20 december 2013 besliste de arbeidsrechtbank om een prejudiciële vraag te stellen aan het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschap, zoals voorgesteld door het Instituut.

Stemvast

Communicatie

7. STEMVAST

7.1. COMMUNICATIE

MEDIA-AANDACHT

Dit jaar stelde het Instituut een constante toename vast van zijn vermeldingen in de online pers. In 2012 werd hier nog een daling opgetekend. In vergelijking met vorig jaar ziet men een evenwichtige situatie in de andere media en een lichte daling in de dagbladen.

Vermeldingen in de pers per jaar, op basis van het mediakanaal					
Mediakanaal	2013	2012	2011	2010	2009
Radio	41	53	19	21	16
TV	14	31	37	12	15
Dagbladen	97	120	135	88	67
Tijdschriften	7	7	9	9	23
Online pers	120	105	208	10	18
Diverse media ¹⁶	4	7	21	6	/
Totaal	283	323	429	146	139

Het Instituut heeft meer zichtbaarheid gekregen op het vlak van alle andere thema's. Het lijkt uiteindelijk strategisch interessanter om een grotere zichtbaarheid te genieten op meerdere expertisedomeinen, dan zeer sterk zichtbaar te zijn met betrekking tot één enkel thema. De grootste vooruitgang werd geboekt op het vlak van de vermeldingen in de Nederlandstalige pers, die sinds 2011 meer dan verdubbeld zijn (55%). In de Franstalige pers was er een stijging met 25%.

¹⁶ Onder 'Diverse media' wordt verstaan: nieuwsbrieven (Jump), blogs, persagentschappen, berichten op facebookpagina's, de institutionele pers (belgium.be), enz.

Dat betekent ook dat het tweede proces Sadia Sheikh veel minder gemediatiseerd was dan het eerste. We merken op dat de Nederlandstalige pers bijna geen belangstelling meer had voor de rechtszaak in dit derde jaar. De internationale pers had al helemaal geen interesse meer.

De interessantste verbetering betreft de vermeldingen van het Instituut. De voorbije jaren hadden de media de neiging om soms onderwerpen met betrekking tot berichtgeving van het Instituut te vermelden, zoals passages uit onderzoek of persberichten, maar zonder daarom het Instituut of de namen van de rapporten als bron te citeren. In 2013 werd het Instituut genoemd in 85% van de gevallen, tegenover 82% in 2012 en 50% van de gevallen in 2011.

WEBSITE

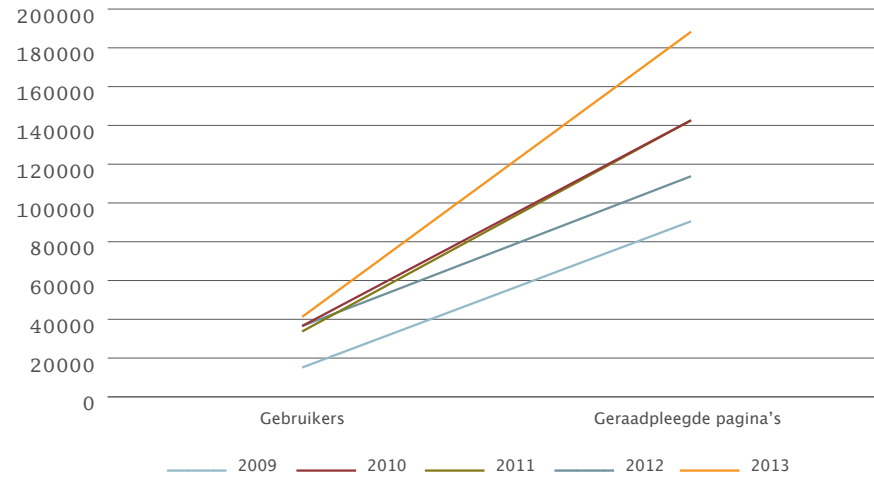
Verdeling van het aantal gebruikers en geraadpleegde pagina's per jaar		
	Gebruikers	Geraadpleegde pagina's
2009	15 128	90 548
2010	33 222	145 652
2011	33 725	142 615
2012	36 539	113 709
2013	41 257	188 311

De website van het Instituut blijft meer gebruikers aantrekken. Tussen 1 januari en 31 december 2013 werd de site bezocht door 41.257 gebruikers, een toename ten opzichte van de voorgaande jaren. Er is een aanzienlijke stijging van het aantal geraadpleegde pagina's, namelijk 188.311, tegenover 113.709 in 2012. De site werd het vaakst bezocht tijdens de maanden maart en november.

Deze cijfers kunnen echter licht afwijken van de werkelijkheid. Het Instituut is immers in het midden van het jaar moeten overstappen op een ander programma om de bezoekersstatistieken te raadplegen.

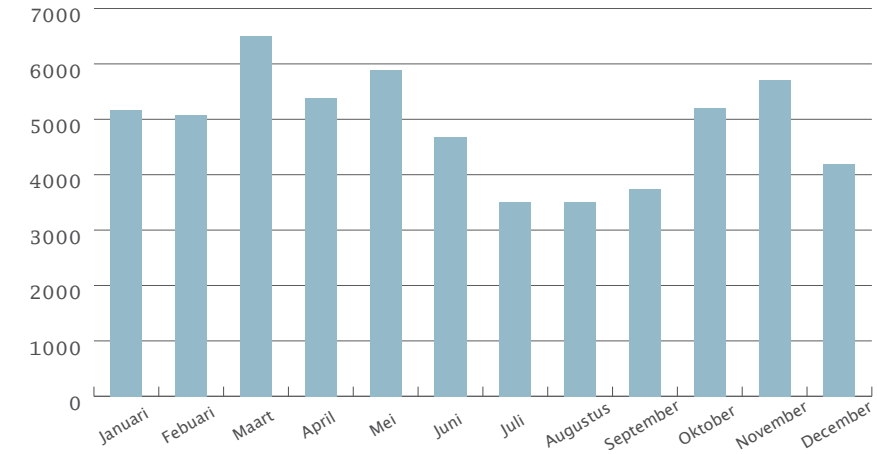

AANTAL GEBRUIKERS EN GERAADPLEEGDE PAGINA'S PER MAAND

De maanden met het minst aantal bezoeken zijn juli en augustus. Dat is logischerwijze te verklaren door een jaarlijkse daling van het bezoekersaantal tijdens de grote vakantie.

AANTAL BEZOEKEN PER MAAND IN 2013

Het aantal geraadpleegde pagina's per dag bedraagt in 2013 gemiddeld rond de 515, tegen 311 in 2012 en 390 in 2011.

[Eénstemmig]

Deelstaten en Raad van
de Gelijke Kansen voor Mannen en
Vrouwen

8. EÉNSTEMMIG

8.1. DEELSTATEN

PROTOCOL FRANSE GEMEENSCHAPSCOMMISSIE

In 2013 zette het Instituut zijn samenwerking voort met de deelstaten en verruimde het werkgebied ervan door een nieuw protocol te sluiten met de Franse Gemeenschapscommissie.

Met deze samenwerking wordt een vervolg gegeven aan de vorige protocollen met de Franse Gemeenschap en het Waals Gewest. Het Instituut krijgt de opdracht toevertrouwd om de gelijkheid te bevorderen in het kader van het decreet van 9 juli 2010 inzake de bestrijding van bepaalde vormen van discriminatie en de toepassing van gelijke behandeling, wat betreft het criterium geslacht en de verwante criteria (zwangerschap, moederschap, bevalling, geslachtsverandering), waaronder de hulp aan slachtoffers van discriminatie. Het protocol vertrouwt het Instituut ook expertiseopdrachten toe in het kader van het decreet van 21 juni 2013 voor de integratie van de genderdimensie in de beleidslijnen van de Franse Gemeenschapscommissie.

Eén van de eerste acties van het Instituut in deze context bestond in het juridisch onderzoek van de conformiteit van het decreet van juli 2010 met de richtlijnen aangaande de gelijkheid van vrouwen en mannen die erin worden omgezet.

Deze eerste analyse werd uitgewerkt op grond van criteria met betrekking tot het materieel en personeel toepassingsgebied. In de studie werden ook bepaalde concepten uit het decreet onder de loep genomen, zoals positieve actie.

Dit werk zal voor het Instituut als basis dienen voor de identificatie van thema's voor adviezen of uitvoerige aanbevelingen ter verbetering van de bescherming die het decreet biedt aan slachtoffers van discriminatie op grond van geslacht en verwante criteria.

Wat betreft de sensibiliseringsacties nam het Instituut deel aan een open oproep voor projecten aan verenigingen, 'Il/Elle: par-delà les stéréotypes genrés'. Deze oproep voor projecten kaderde binnen het transversaal actieplan Gelijkheid van vrouwen en mannen dat werd goedgekeurd door het College op initiatief van de Minister-President. De jury, waarvan ook het Instituut deel uitmaakte, evalueerde meer dan dertig dossiers.

Op 17 maart 2014 werd een eerste presentatie georganiseerd van het Instituut en zijn opdrachten, tijdens de lancering van de voorlichtings- en sensibiliseringscampagne rond discriminatie in de bevoegdheidsdomeinen van de Franse Gemeenschapscommissie.

PROTOCOL FEDERATIE WALLONIË-BRUSSEL

In de Franse Gemeenschap en op uitnodiging van de Direction générale de l'enseignement obligatoire (Algemene Directie verplicht onderwijs) werd het Instituut gevraagd om deel te nemen aan de werkgroep Mixité au cours d'éducation physique de la formation commune (Genderdiversiteit in de les lichamelijke opvoeding van het gemeenschapsonderwijs). De opdracht van het Instituut bestond erin om erop toe te zien dat de praktijken en de omzendbrief van 2013 overeen zouden komen met het antidiscriminatiedecreet van 12 december 2008.

Het Instituut heeft tevens steun verleend aan het initiatief van de minister van Cultuur, de Audiovisuele sector, Gezondheid en Gelijke Kansen van de Federatie Wallonië-Brussel¹⁷ om de gelijkheid tussen vrouwen en mannen te bevorderen in de verenigingssector, die ondanks een ruime aanwezigheid van vrouwen nog steeds ongelijkheden op grond van geslacht kent (loonkloof, ondervertegenwoordiging van vrouwen in leidinggevende functies...). Het initiatief heeft geleid tot de publicatie van een gids getiteld *Égalité, mixité & associations – guide pour l'égalité des femmes et des hommes dans les ASBL*.

Het Instituut werkte bovendien mee aan het opstellen van een checklist getiteld *Egalité et Diversité dans la communication de la Fédération Wallonie-Bruxelles – Trucs et astuces pour les communicateur-trices*. Dit project kaderde in het Actieplan 2012-2015 ter bestrijding van discriminatie en ter bevordering van de diversiteit binnen de diensten van de regering van de Federatie Wallonië-Brussel. Er werd een

¹⁷ Gebruik van de benaming 'Federatie Wallonië-Brussel' sinds het voorstel van resolutie inzake de benaming 'Federatie Wallonië-Brussel' in plaats van 'Franse Gemeenschap' in de communicatie van de Federatie Wallonië-Brussel, goedgekeurd door het Parlement van de Franse Gemeenschap op 25 mei 2011.

beroep gedaan op de expertise van het Instituut voor de uitwerking van een vroegere publicatie over dit onderwerp, bestemd voor een gelijkaardig publiek¹⁸, die overigens als inspiratiebron diende.

In het kader van het samenwerkingsprotocol tussen het Instituut en Wallonië enerzijds en de Federatie Wallonië–Brussel anderzijds, vroeg het Europees Sociaal Fonds tot slot om de expertise van het Instituut in het kader van een communauté de bonnes pratiques over gender mainstreaming. De ontwikkelde tools werden tijdens een slotseminarie te Leuven in januari 2013 ter beschikking gesteld.¹⁹

PROTOCOL MET WALLONIË²⁰

In het Waals Gewest heeft de uitvoering van het Gelijkheidsplan van de minister van Duurzame Ontwikkeling en Ambtenarenzaken geleid tot de uitbouw van een netwerk voor gelijkheid binnen de Waalse overheidsdienst. In juni 2013 werd een eerste vergadering van het netwerk georganiseerd met het oog op de voorstelling van het Waalse antidiscriminatie-decreet, vanuit de invalshoek van de beschermde criteria en de toepassing van het gelijkheids- en non-discriminatieprincipe in de Waalse bevoegdheden. Wat gender betreft rezen tal van vragen rond de thema's moederschap en ongewenst seksueel gedrag.

De doorlopende samenwerking binnen de werkzaamheden rond het gemeentelijk charter gelijkheid en diversiteit met de vzw Gender@work dient ook vermeld te worden, met name de opleidingsessies van de gemeenten in september en oktober 2013.

Daarnaast waren er ook de presentaties en de stands bij de drie vakbonden en voor het eerst bij het ACLVB Wallonië, ter gelegenheid van de Waalse antistressweek rond het thema 'evenwicht privéleven en gezin'.

¹⁸ Zie ook het gedeelte over Comm Collection: De genderdimensie in de federale communicatie integreren p. 110.

¹⁹ Zie ook het gedeelte Begeleidingscomités van de projecten van het Europees Sociaal Fonds p. 111.

²⁰ Gebruik van de benaming 'Wallonië' sinds het voorstel van resolutie inzake deze benaming 'Wallonië' in de plaats van 'Waals Gewest' in het gebruik en de communicatie van het Waals Parlement, goedgekeurd door het Waals Parlement op 26 oktober 2011.

PROTOCOLLEN IN VOORBEREIDING

In 2013 knoopte het Instituut gesprekken aan met Actiris om een partnerschap te ontwikkelen om hulp te bieden aan slachtoffers van discriminaties op grond van geslacht en verwante criteria op de Brusselse arbeidsmarkt en, meer in het algemeen, samen te werken rond specifieke acties op het vlak van de gelijkheid van vrouwen en mannen, en rekening te houden met de genderdimensie in de acties van Actiris ter bevordering van de diversiteit. Deze samenwerking zal effectief van start gaan in 2014.

8.2. RAAD VAN DE GELIJKE KANSEN VOOR MANNEN EN VROUWEN

Het Instituut verzorgt het secretariaat van de Raad van de Gelijke Kansen voor Mannen en Vrouwen. Dit adviesorgaan heeft tot doel om de feitelijke gelijkheid tussen mannen en vrouwen te bewerkstelligen en directe en indirecte discriminatie op basis van geslacht uit te bannen. Het Instituut staat in voor het dagelijks secretariaat van de Raad, het Bureau en de Commissies. Het Instituut organiseert ook de studiedagen van de Raad en verspreidt alle adviezen die door de Raad worden uitgebracht.

De samenwerking tussen het Instituut en de Raad kadert binnen een wederzijdse hulp en informatie-uitwisseling en is het resultaat van een onderling samenwerkingsprotocol.

In 2013 bracht de Raad acht adviezen uit, die werden goedgekeurd tijdens de algemene vergadering van 13 december 2013.

Advies nr. 134 over de gelijke behandeling van mannen en vrouwen inzake beroepsziekten

Advies nr. 135 betreffende de impact van bepaalde socio-economische maatregelen in 2012

Advies nr. 136 over kinderarbeid in het kader van minimissverkiezingen

Advies nr. 137 betreffende de erkenning van de mantelzorger die een persoon met een grote zorgbehoefte bijstaat

Advies nr. 138 betreffende de verenigbaarheid van bepaalde door verkiezing verkregen mandaten met de periode van moederschapsverlof

Advies nr. 139 betreffende het voorontwerp van wet tot versterken van de strijd tegen seksisme

Advies nr. 140 betreffende het begrip van de in aanmerking genomen diensten voor de toekenning en de berekening van de rustpensioenen in de overheidssector

Advies nr. 141 betreffende het onderwerpen van bepaalde uitkeringen aan de sociale bijdragen

Wat betreft advies 138 heeft het Instituut de Raad van de Gelijke Kansen voor Mannen en Vrouwen een vraag om advies doorgestuurd uitgaande van het Adviescomité voor Maatschappelijke Emancipatie van de Kamer. Deze adviesaanvraag betrof twee wetsvoorstellen om aan vrouwen die een moederschapsuitkering genieten toe te staan het mandaat van gemeenteraadslid, lid van de raad voor maatschappelijk welzijn en provincieraadslid uit te oefenen.

In die gevallen is er een conflict tussen twee fundamentele rechten: het recht op de bescherming van het moederschap en het recht op gelijke toegang van vrouwen en mannen tot de uitoefening van een verkiezingsmandaat.

De Raad vraagt aan elk van de bevoegde wetgevers (gewesten, provincies, federaal) om hun eigen instellingen te reglementeren en daarbij een oplossing te zoeken voor de effecten van de bescherming van het moederschap die nadelig zijn voor de volle uitoefening van effectieve mandaten. Dit zou moeten gebeuren door de gepaste maatregelen te nemen zodat de werking van de betrokken raden de leden toelaat om het hoofd te bieden aan de geboorte van een kind. De Raad beveelt in dit kader enkele maatregelen aan.

VASTE COMMISSIE ARBEID

Op 18 september 2013 bracht de Vaste Commissie Arbeid een advies uit met betrekking tot het voorontwerp van Koninklijk Besluit over de bemiddelaar in het kader van de bestrijding van de loonkloof tussen mannen en vrouwen.

Aangezien de Commissie nog niet eerder de gelegenheid had om de hiaten en onduidelijkheden in de wet van 22 april 2012 ter bestrijding van de loonkloof tussen mannen en vrouwen te onderstrepen, boog ze zich in de eerste plaats over dit punt in haar advies. Vervolgens stelde de Commissie een aantal aanpassingen aan het Koninklijk Besluit voor.

COMMISSIE ADVIESORGANEN

De Commissie Adviesorganen werd door het Koninklijk Besluit van 19 januari 2010 opgericht door de Raad van de Gelijke Kansen voor Mannen en Vrouwen en kwam in 2013 eenmaal samen. De Commissie heeft tot doel adviezen te verstrekken met betrekking tot de bevordering van een evenwichtige aanwezigheid van mannen en vrouwen binnen elk adviesorgaan.

De wet van 20 juli 1990 ter bevordering van de evenwichtige aanwezigheid van mannen en vrouwen in de adviesorganen bepaalt dat maximum twee derde van de leden van hetzelfde geslacht mogen zijn. Als dat niet het geval is, zijn de adviezen niet geldig tenzij er een afwijking is toegekend. Deze wet bepaalt dat de Commissie een lijst moet bijhouden van de adviesorganen die binnen het toepassingsgebied van de wet vallen.

De minister belast met het gelijkemansbeleid benoemt de leden van de Commissie voor een periode van vier jaar.²¹

Het secretariaat wordt verzorgd door het Instituut, zoals dat ook het geval is voor alle commissies van de Raad van de Gelijke Kansen. Het secretariaat moet een lijst bijhouden met alle adviesorganen die binnen het toepassingsgebied van de wet vallen, alle aanvraagdossiers voor afwijkingen voorbereiden, alle adviezen uitgebracht door de Commissie verspreiden en antwoorden op alle reacties die deze adviezen kunnen teweegbrengen. Om deze lijst op te stellen, werden alle leden van de federale regering verscheidene malen bevraagd in 2013.

²¹ Ministerieel besluit van 1 juli 2013.

[Voice in, voice off]

Strijd tegen seksistische stereotypen
en transfobie

9. VOICE IN, VOICE OFF

9.1. ORGANISATIES VOOR PROMOTIE VAN RECLAME EN MEDIA

JURY VOOR ETHISCHE PRAKTIJKEN INZAKE RECLAME

Sinds 2009 neemt het Instituut via een van zijn medewerkers deel aan een van de groepen van de jury van eerste aanleg van de Jury voor Ethische Praktijken inzake Reclame (JEP), het zelfreguleringsorgaan van de reclamesector.

Van alle in 2013 behandelde klachten onderzocht de JEP zo'n 13,2% klachten over seksisme in reclame (iets minder dan in 2012). Dit aandeel van ongeveer 15% blijft constant sinds 2010.

De meeste klachten hebben betrekking op het seksistisch karakter van reclame of het vernederende beeld van de vrouw dat hieruit naar voren komt en een schending vormt van haar waardigheid (onder meer door het gebruik van naakt). Een groter aandeel dan de voorgaande jaren verwijst naar de stereotiepe rollen van vrouwen en mannen (34,7% van de klachten over seksisme). 17,4% hiervan heeft voor het eerst betrekking op het vernederend/discriminerend karakter ten overstaan van mannen.

13% vormde het voorwerp van een advies van voorbehoud (tegen 12,5% in 2012) en 34,8% van een beslissing tot stopzetting of wijziging op basis van argumenten die verband houden met discriminatie, maatschappelijke verantwoordelijkheid en menselijke waardigheid (tegen 18,7% in 2012). Voor het eerst in vier jaar is het percentage reclameboodschappen zonder enige opmerking naar aanleiding van een klacht met betrekking tot seksisme zo laag. Dat betekent dat de JEP meent dat ongeveer de helft van de klachten op dit vlak gegrond zijn. We merken op dat in 2013 het aandeel van de reclame waarop geen opmerkingen over seksisme wordt geleverd zelfs iets lager ligt dan het totaal aantal door de JEP behandelde klachten (52,2% tegen 54%).

Een concreet voorbeeld van reclame die de JEP veroordeelde omwille van seksisme, beeldt een vrouw op leeftijd op een laptop af met als slogan: 'Wie niet rijk getrouwd is, moet slim zijn'. De Jury is van

mening dat de reclame "*induceert dat een vrouw niet in staat is om haar financiële onafhankelijkheid te verzekeren en dat ze dom zou zijn om niet met een rijke man te trouwen*". De Jury is dan ook van oordeel dat de reclame "*aldus een stereotype bestendigt dat indruist tegen de maatschappelijke evolutie en discriminerend en kleinerend is ten opzichte van vrouwen*."

Voor het eerst vroeg de JEP een formeel advies aan het Instituut over een reclameboodschap die enkel vrouwen korting aanbood in het kader van de Internationale Vrouwendag. De JEP baseerde zich op dit advies om te besluiten dat de reclame in kwestie discriminerend was.

De klachten over seksistische reclame die rechtstreeks gericht waren aan het Instituut zijn dan weer goed voor 7% van het totaal aantal in 2013 ontvangen klachten, tegen 3,8% een jaar eerder.

CONSEIL SUPÉRIEUR DE L'AUDIOVISUEL

In 2009 hebben het Instituut en de Conseil Supérieur de l'Audiovisuel (CSA), de regulerende overheid van de Audiovisuele sector van de Federatie Wallonië-Brussel, een samenwerkingsprotocol gesloten. Zo neemt het Instituut sinds 2010 samen met de Koning Boudewijnstichting, de Vereniging van Beroepsjournalisten, de Direction de l'Égalité des chances van de FWB, het Centrum voor de gelijkheid van kansen en racismebestrijding en de Algemene Dienst van de audiovisuele sector en multimedia van de Federatie Wallonië-Brussel deel aan een stuurcomité belast met de uitvoering van een driejarenplan voor de diversiteit en gelijkheid in de audiovisuele media. Dit plan, op initiatief van de minister van Cultuur, van de Audiovisuele sector en de Gelijkheid van Kansen van de Federatie Wallonië-Brussel, wordt gecoördineerd door de CSA en omvat twee luiken: de uitgave van een *Baromètre de la diversité et de l'égalité* (Barometer voor diversiteit en gelijkheid) en een *Panorama des bonnes pratiques* (Panorama van goede praktijken).

Voor de derde jaargang van dit plan stelde het begeleidingscomité in maart 2013 tijdens een persconferentie de derde editie voor van de *Barometer voor diversiteit en gelijkheid* in de audiovisuele media van de Federatie Wallonië-Brussel. Ook het *Panorama des bonnes pratiques 2013* werd voorgesteld, en sloot op die manier het Plan gelijkheid-diversiteit af.

De Barometer 2013 streeft ernaar om kwantitatieve en objectieve gegevens te genereren over de staat van de diversiteit en de gelijkheid, op basis van een diepgaande analyse van programma's van eigen productie of coproductie op 26 openbare, private of lokale televisiezenders actief in de Federatie Wallonië-Brussel, en dit één week lang.

In grote lijnen tonen de resultaten van de Barometer 2013 een positieve evolutie van de vertegenwoordiging van vrouwen en minderheden die op het scherm komen en een constante ondervertegenwoordiging van alle geobserveerde groepen, welke deze ook zijn. Zo zijn vrouwen globaal genomen beter vertegenwoordigd dan in 2010 en 2011 (hun aandeel stijgt van 31,41% naar 36,88%), ze krijgen meer prestigieuze rollen toebedeeld (van 20,53% naar 23,1% voor woordvoerders, van 15,35% naar 18,83% voor vrouwelijke deskundigen) en ze komen vaker tussen in debatten (van 26,80% naar 30,56%). Als ze het woord nemen, worden ze echter nog steeds minder vaak vermeld (39,50% tegen 31,86% van de mannen) en als ze een specifieke kwalificatie krijgen, worden ze bijna altijd ondergebracht in de categorie van slachtoffer. Hun aanwezigheid bedraagt overigens nog lang niet de 51% die ze vertegenwoordigen in de maatschappij.

De minister van Cultuur, de Audiovisuele sector, Volksgezondheid en Gelijke Kansen benadrukt de vooruitgang waartoe de aanzet gegeven is door de sensibilisering van de media rond de uitdagingen van de gelijkheid en de diversiteit en gaf te kennen dat er maatregelen op stapel staan om de Barometer voor de diversiteit duurzaam te maken, de uitgevers van audiovisuele diensten ertoe aan te zetten bij hun keuzes voor uitgaven oog te hebben voor diversiteit en diversiteit te integreren in de opleiding van journalisten en de communicatieberoepen.

CONSEIL DE DÉONTOLOGIE JOURNALISTIQUE

Op 6 februari 2013 formuleerde het Instituut een adviesaanvraag ter attentie van de Conseil de déontologie journalistique (CDJ) met betrekking tot de publicatie van een artikel in *La Dernière Heure* met als titel: *Je vends ma virginité pour minimum 100.000 euros* (ik verkoop mijn maagdelijkheid voor minimum 100.000 euro). Het Instituut had vragen bij de gebruikte journalistieke methodes, de inhoud van het artikel, de illustrerende foto en het kader waarin de contactgegevens van de jongedame werden benadrukt, die het Instituut met een vorm van souteneurschap gelijkstelde. Het Instituut wenste het standpunt van de CDJ als specialist hieromtrent te kennen.

In zijn advies-klacht nr. 13 van 19 juni 2013 besluit de CDJ dat het kader een overtreding vormt van de journalistieke deontologie. De Raad motiveerde zijn beslissing als volgt: *"[...] Een strafrechtbank zou in dit geheel souteneurschap of aanzet tot ontucht kunnen zien. Dat is des te meer het geval omdat de website waarnaar het aangeklaagde artikel verwijst een pornografische website is waarop het zoekertje van Cindy vijf maanden later nog steeds staat. Dit alles wijst erop dat het interview aangevraagd door de jongedame bij La Dernière Heure eigenlijk diende als promostunt voor deze site.[...]*

Dit is een zaak voor de journalistieke deontologie, omwille van de schending van de menselijke waardigheid, de aanmoediging tot prostitutie, de vermenging van journalistiek en reclame voor een pornografische site zonder kritische afstand, terwijl deze ruimte had moeten dienen om het interview, waarin onder geen enkel beding sprake was van journalistieke afstand, te 'herkaderen'. De manier waarop het artikeltje in het kader is voorgesteld, getuigt van een gebrek aan maatschappelijke verantwoordelijkheid van de journalist en van de media, wat neerkomt op een inbreuk op de deontologie."

De CDJ vroeg aan *La Dernière Heure* om integraal en in alle uitgaven een tekst te publiceren binnen de drie dagen volgend op zijn mededeling aan de krant waarin het oordeel van de CDJ over de deontologische fout van *La Dernière Heure* werd uitgelegd.

9.2. BESTRIJDING VAN STEREOTYPEN OVER TRANSGENDER PERSONEN

COÖRDINATIE VAN DE INTERFEDERALE ACTIEPLANNEN TER BESTRIJDING VAN HOMOFOBIE EN TRANSFOBIE

In 2013 werkte het Instituut intensief aan de voorbereiding van twee interfederale actieplannen, in samenwerking met de verschillende stakeholders. Het Instituut heeft onder meer met het maatschappelijk middenveld een nota opgesteld met de pijnpunten, evenals een visietekst over de structurele problemen waarmee transgender personen te maken krijgen. Het heeft ook samen met de betrokken administraties een inventaris opgemaakt van alle mogelijke acties binnen de verschillende regeringen. Het Instituut was nauw betrokken bij de onderhandelingen die geleid hebben tot de uitwerking van twee interfederale actieplannen. Het eerste plan ter bestrijding van homofob en transfoob geweld dateert van januari 2013 en het tweede plan betreft de acties om de verschillende vormen van homofob en transfoob geweld in ruimere zin te bestrijden. Het werd opgesteld in juni 2013.

Het Instituut kreeg bovendien het mandaat om deze actieplannen te coördineren en de opvolging ervan te verzekeren. In dit kader richtte het Instituut in overleg met de betrokken regeringen een interdepartementale groep en een expertengroep op.

In 2013 riep het Instituut de interdepartementale werkgroep kort na de goedkeuring van de twee actieplannen reeds voor de eerste maal samen voor een vergadering en bereidde het de eerste officiële raadpleging van het middenveld en de deskundigen voor.

MAATREGELEN EN ACTIES ONDERNOMEN DOOR HET INSTITUUT IN HET KADER VAN DE INTERFEDERALE ACTIEPLANNEN

Het Instituut heeft ook verschillende maatregelen genomen in het kader van de bestrijding van de discriminatie van transgender personen. Deze zijn opgenomen als acties in de interfederale actieplannen.

RECHTEN VAN KINDEREN VAN TRANSGENDER OUDERS

Het Instituut heeft bijvoorbeeld het advies van twee kinderrechtencommissariaten ingewonnen met betrekking tot de rechten van kinderen van transgender ouders. Deze adviezen werden in 2013 ontvangen en overgemaakt aan de betrokken bevoegde besturen en kabinetten om daar behandeld te worden.

TERUGBETALING VAN MEDISCHE KOSTEN

Het Instituut heeft de kwestie van de terugbetaling van medische kosten in het kader van een transitieproces opgehelderd in 2013, samen met de betrokken organisaties. Het Instituut stelde de resultaten van zijn onderzoek voor op het kabinet van de minister van Volksgezondheid tijdens een werkvergadering, die bijkomende informatie heeft gevraagd aan het UZ Gent.

LANCERING VAN STUDIES

Het Instituut heeft verschillende studies²² geleid om de rechten van transgender personen te verbeteren, zoals een studie ter vergelijking van de transgender wetgeving in verschillende Europese landen en in enkele niet-Europese landen. Deze studie heeft het Instituut in staat gesteld om een voorstel tot wijziging van de wet inzake transseksualiteit uit te werken. Er vonden hierover verscheidene interkabinettenvergaderingen plaats met de kabinetten Justitie, Gelijke Kansen, Volksgezondheid en het Instituut.

Het Instituut heeft ook een studie uitgevoerd over de nood aan en de voorwaarden van de oprichting van een transgender telefoonlijn.

²² Zie ook het gedeelte over onderzoek en publicaties p. 35.

NO.A251

[Stemloos]

Strijd tegen geweld

10. STEMLOOS

10.1. UPDATE VAN HET NATIONAAL ACTIEPLAN 2010-2014 EN INVENTARIS VAN DE MAATREGELEN²³

Er werden tal van maatregelen uitgevoerd in het kader van het Nationaal Actieplan ter bestrijding van partnergeweld en andere vormen van intrafamiliaal geweld (NAP) 2010-2014. Dit plan werd goedgekeurd op 23 november 2010 naar aanleiding van een ministeriële conferentie 'Integratie in de maatschappij'. In 2013 coördineerde het Instituut een update van het NAP om over een plan te beschikken dat meer in overeenstemming is met het hierrond gevoerde Belgische beleid.

In samenwerking met de vertegenwoordigers van de bij de uitvoering van het NAP betrokken ministeriële kabinetten, nam het Instituut deel aan de werkzaamheden die geleid hebben tot de update van het NAP en heeft het de redactie ervan gecoördineerd. Zo werden de reeds verwezenlijkte maatregelen uit het plan geschrapt en de nieuwe door de verschillende partners ontwikkelde maatregelen opgenomen. Nieuwe maatregelen die inspelen op de huidige behoeften werden geïntegreerd om de reikwijdte van het Belgische beleid te vergroten. Op die manier werd het NAP verrijkt met nieuwe acties op initiatief van alle betrokken partijen.

Op 10 juni 2013 werd een update van het NAP 2010-2014 goedgekeurd tijdens een nieuwe interministeriële conferentie. Tegelijk met deze update werd een werkgroep ter bestrijding van seksueel geweld opgericht om in het volgende meerjaren-NAP een specifiek luik rond deze vorm van geweld (zie supra) te integreren.

In september werd de update van het meerjaren-NAP voorgesteld aan de interdepartementale groep die bestaat uit de federale, gewestelijke en gemeenschapspartners betrokken bij de uitvoering en de opvolging van het plan. Bovendien werd het uiteengezet aan de expertengroep die bestaat uit de vertegenwoordigers van het middenveld die betrokken zijn bij de problematiek. De bedoeling van deze vergaderingen was daarnaast ook het toekomstig meerjarenactieplan aan te snijden (zie supra).

Tot slot vond midden september 2013 de eerste briefwisseling plaats met de gefedereerde en federale entiteiten om de volgende maanden een stand van zaken te verkrijgen van elke maatregel van het Nationaal Actieplan ter bestrijding van partnergeweld en andere vormen van intrafamiliaal geweld 2010-2014.

10.2. PARTNERGEWELD

CAMPAGNE VAN 25 NOVEMBER TER BESTRIJDING VAN GEWELD TEGEN VROUWEN

In het kader van het Nationaal Actieplan ter bestrijding van partnergeweld, ontwikkelde het Instituut in samenwerking met de Federatie Wallonië-Brussel en de Vlaamse Gemeenschap een website rond partnergeweld. Deze website, www.partnergeweld.be, richt zich in de eerste plaats tot iedereen die geconfronteerd wordt met partnergeweld. Deze nogal ruime doelgroep is onderverdeeld in vijf categorieën: slachtoffers die zich niet bewust zijn van de

problematiek, slachtoffers die beseffen dat ze te maken hebben met partnergeweld, kinderen en jongeren van wie een van de ouders partnergeweld pleegt, getuigen of naasten en, ten slotte, daders van geweld. De site biedt een grote hoeveelheid informatie aan: getuigenissen, een FAQ, adressen, enz.

De website werd op 25 november 2013 gelanceerd, ter gelegenheid van de internationale dag ter bestrijding van geweld tegen vrouwen. In november 2013 trok de website 12 803 bezoekers aan, in december 4 647.

INTERNETCAMPAGNE

De lancering van de website ging gepaard met een nieuwe internetcampagne die zich richtte tot mannen, vrouwen, slachtoffers, daders en getuigen van partnergeweld. De campagne bestond uit vijf banners in het Frans en in het Nederlands, zichtbaar tot begin december 2013 op de verschillende informatiesites in het noorden en het zuiden van het land.

NEDERLANDSTALIGE AANPASSING VAN DE CAMPAGNE 'FRED ET MARIE'

Na het aanzienlijk succes in Brussel en Wallonië van de campagne van de Federatie Wallonië-Brussel, Wallonië en de Franse Gemeenschapscommissie, waarin eraan herinnerd wordt dat psychologisch geweld de eerste fase vormt van partnergeweld en dat het tevens de meest courante vorm van geweld is, financierde het Instituut met de toestemming van zijn partners de Nederlandstalige ondertiteling van de campagnefilm 'Fred et Marie' om

deze te kunnen verspreiden in het hele land. De Vlaamse Gemeenschap was ook betrokken bij deze vertaling. De ondertitelde kortfilm werd op de site www.partnergeweld.be geplaatst voor de lancering van de campagne van 25 november.

BROCHURE *MIGRANT(E) ET VICTIME DE VIOLENCES CONJUGALES, QUELS SONT MES DROITS ?*

In het verlengde van de door het Instituut aangevraagde stand van zaken van de juridische en concrete situatie van vreemde personen met een voorlopige verblijfsvergunning verbonden aan hun statuut van echtgenoot (echtgenote) of partner van een Belg(ische), die het slachtoffer zijn van familiaal geweld, heeft het Instituut financiële steun verleend en meegewerkt aan de uitwerking van een brochure getiteld *Migrant(e) et victime de violences conjugales, quels sont mes droits ?*. Deze brochure werd gerealiseerd door de Ciré (Coordination et initiatives pour réfugiés et étrangers) in samenwerking met verenigingen op het terrein. Bedoeling is om migranten te informeren over de rechten waarover ze beschikken als ze het slachtoffer zijn van partnergeweld, en hen raad te geven over de te nemen stappen om zich te beschermen.

10.3. SEKSUEEL GEWELD

COLLOQUIUM OVER SEKSUEEL GEWELD IN DE SENAAT

Op 8 maart 2013 werd er naar aanleiding van de Internationale Vrouwendag een colloquium getiteld 'Nee tegen verkrachting' georganiseerd in de Senaat op initiatief van de Vice-Eerste Minister, de minister van Binnenlandse Zaken en van Gelijke Kansen. Dit colloquium handelde over een globale en transversale benadering van de strijd

tegen seksueel geweld, vanuit het oogpunt van de politie, justitie en gezondheid, door deskundigen en betrokkenen op het werkkterrein. Zowel het middenveld als vertegenwoordigers en deskundigen van de politie, justitie en volksgezondheid stelden specifiek voor hun domein een stand van zaken voor, evenals de hiaten wat betreft de aanpak van seksueel geweld. Het Instituut speelde een belangrijke rol bij de voorbereiding van de inhoud van dit colloquium en bij de verwezenlijking ervan.

OPRICHTING VAN DE WERKGROEP EN EXPERTENGROEP ROND SEKSUEEL GEWELD

Het Instituut werd gemandateerd om samen met alle stakeholders te werken aan een nieuw NAP 2014-2018. Terwijl het actieplan 2010-2014 reeds aandacht besteedde aan partnergeweld, aan gedwongen huwelijken, eergeerelateerd geweld en genitale verminking, zou het nieuwe actieplan 2014-2018 verruimd moeten worden met maatregelen met betrekking tot de aanpak van seksueel geweld tegen volwassenen.

Ter voorbereiding riep het Instituut op donderdag 30 mei 2013 een expertengroep samen om een overzicht uit te werken van alle hiaten en aanbevelingen rond de aanpak van seksueel geweld.

In een latere fase zal deze expertengroep ook gemandateerd worden om toe te zien op het NAP 2014-2018.

De resultaten van deze raadpleging werden overgemaakt en besproken binnen een interdepartementale werkgroep bestaande uit vertegenwoordigers van de hiervoor bevoegde gewestelijke, federale en gemeenschapsadministraties.

Op basis van al deze informatie stelde het Instituut een gedetailleerde nota op waarbij alle hiaten en aanbevelingen inzake de aanpak van seksueel geweld aan bod komen. Vervolgens werden deze nogmaals bevestigd door de verschillende betrokken partijen tijdens bilaterale gesprekken. Eind 2013 werden deze hiaten en aanbevelingen voor de aanpak van seksueel geweld meegedeeld aan de federale minister van Gelijke Kansen.

10.4. EERGERELATEERD GEWELD

BROCHURE OVER EERGERELATEERD GEWELD VOOR PROFESSIONALS

In het verlengde van de resultaten van het onderzoek over het fenomeen van eergerelateerd geweld, werd eind 2011, in samenwerking met de vzw Zijn, een brochure getiteld *Hoe ga je als professional om met eergerelateerd geweld?* uitgewerkt en verspreid. Het Instituut verspreidde 2154 brochures op vraag van diverse verenigingen (vrouwenverenigingen, CAW's, VCLB's, Vrije CLB's, justitiehuisen, scholen, politie, ziekenhuizen, kinesisten, jeugdrechtsbanken, Forem, bibliotheken, integratiediensten, FEDASIL).

ORGANISATIE VAN EEN RONDETAfel OVER EERGERELATEERD GEWELD

Om bij te dragen tot de uitwerking van een doeltreffend, globaal en geïntegreerd interventiebeleid tegen eergerelateerd geweld, organiseerde het Instituut op 24 oktober 2013 een rondetafelgesprek over eergerelateerd geweld, in samenwerking met de verenigingen Zijn en La voix des femmes. Deze verenigingen raadpleegden eerst het middenveld over het Nederlandstalig gedeelte van het land voor Zijn en het Franstalig voor La voix des Femmes. Uit deze verschillende ontmoetingen kwam een

eerste reeks aanbevelingen voort, die vervolgens meer in detail werden besproken naar aanleiding van de rondetafel op 24 oktober. Deze meer diepgaande discussies mondden uit in een aantal gemeenschappelijke aanbevelingen, die een beleid ter bestrijding en preventie van eergerelateerd geweld mogelijk maken, waaraan alle betrokken actoren meewerken. Deze werkzaamheden zullen gebruikt worden in het kader van het volgende nationaal meerjarenactieplan ter bestrijding van gendergerelateerd geweld.

MEDEWERKING AAN DE WERKZAAMHEDEN ROND DE HOOFDLIJNEN VAN HET STRAFRECHTELIJK BELEID INZAKE EERGERELATEERD GEWELD

In het verlengde van de werkzaamheden geleid door de Dienst voor het Strafrechtelijk beleid rond een strafrechtelijk beleid inzake eergerelateerd geweld werd een denkoefening opgestart bij het parket-generaal van Luik over de opportuniteit van het vertalen van de richtlijnen voor het strafrechtelijk beleid ter bestrijding van eergerelateerd geweld via een specifieke omzendbrief. In dit kader nam het Instituut in oktober 2013 deel aan een voorbereidende vergadering om zijn expertise op het vlak van de bestrijding van eergerelateerd geweld te delen. Het Instituut toonde ook belangstelling om betrokken te worden bij het vervolg van de werkzaamheden door een werkgroep te integreren die verder moet werken rond de kwestie.

10.5. GEDWONGEN HUWELIJKEN

STUDIE OVER GEDWONGEN HUWELIJKEN OP HET GRONDGEBIED VAN HET BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST

In samenwerking met de federale minister van Gelijke kansen, Joëlle Milquet, en de Brusselse staatssecretaris voor Gelijke Kansen, Bruno De Lille, bestelde het Instituut een kwantitatieve en kwalitatieve studie over het fenomeen van de gedwongen huwelijken op het grondgebied van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest bij de GERME van de ULB. De studie handelde over een objectivering van de kwestie van de gedwongen huwelijken in Brussel. Hiervoor werden de bestaande kwantitatieve gegevens gebruikt, en er werden verschillende spelers op het terrein en uit de instellingen aangesproken (politie, parket, gemeenten). Er werd tevens een verzameling van gegevens over de ervaringen van de slachtoffers (kwalitatieve aanpak) aangelegd. De studie toonde duidelijk aan hoe moeilijk het is om te beschikken over betrouwbare gegevens rond een fenomeen als gedwongen huwelijken. Ook werd er gewezen op de nood aan blijvende en sterkere maatregelen voor preventie, sensibilisering en voorlichting, maar ook op het vlak van de hulp aan slachtoffers, om een efficiënte opvolging van de slachtoffers te waarborgen en ervoor te zorgen dat meer slachtoffers aangifte doen. In mei 2013 werden de resultaten voorgesteld aan het Brusselse middenveld om standpunten uit te wisselen en relevante actie pistes te bepalen.

VORMINGEN ROND GEDWONGEN HUWELIJKEN VOOR DE AMBTENAREN VAN DE BURGERLIJKE STAND EN POLITIEAGENTEN

In samenwerking met de staatssecretaris voor Gelijke Kansen van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, Bruno de Lille, en de federale minister voor Gelijke Kansen, Joëlle Milquet, steunde het Instituut de sensibilisering van de ambtenaren van de burgerlijke stand van de gemeenten rond gedwongen huwelijken en de alarmsignalen, om te vermijden dat huwelijken onder dwang voltrokken worden. Deze vormingen vonden in november 2013 plaats in Gent en Brussel onder leiding van Uitgeverij Vanden Broele in partnerschap met het Netwerk Huwelijk en Migratie. Ook de politieagenten maakten deel uit van het doelpubliek. De vormingen moesten een theoretische en praktische basis aanreiken aan professionals die te maken kunnen krijgen met het fenomeen van gedwongen huwelijken. Er moet werk gemaakt worden van een publicatie op basis van de vormingen om de sensibilisering omtrent deze problematiek duurzaam te maken.

10.6. VROUWELIJKE GENITALE VERMINKING

TASK FORCE ROND VROUWELIJKE GENITALE VERMINKING

In het kader van de uitvoering van het Nationaal Actieplan ter bestrijding van partnergeweld en andere vormen van intrafamiliaal geweld 2010–2014, bracht het Instituut in februari 2013 de verenigingen en de vertegenwoordigers van de verschillende bij de bestrijding van vrouwelijke genitale verminking betrokken federale departementen samen. Op basis van de aanbevelingen van de verenigingen werden pistes voor op korte termijn realiseerbare acties voorgesteld en besproken tijdens deze ontmoeting, met name op het vlak van asiel en migratie, opvang van vluchtelingen, volksgezondheid of de aanpak van de politie en het gerecht.

PASPOORT VROUWELIJKE GENITALE VERMINKING

In 2012 werd er een paspoort tegen vrouwelijke genitale verminking (VGV) uitgewerkt door de vzw Intact om het medisch personeel van centra voor reigeneeskunde in staat te stellen om personen die reizen naar landen waar het risico om slachtoffer te worden van deze praktijk nog steeds zeer groot is, te herinneren aan het strafrechtelijk verbod op VGV op Belgisch vlak. De bedoeling van het paspoort bestaat erin gevallen van VGV te voorkomen door erop te wijzen dat deze praktijk strafbaar is in België en dat elke persoon die VGV heeft uitgevoerd of vergemakkelijkt, of medeplichtig is aan deze praktijk, kan vervolgd worden, zelfs in het buitenland. Eerst werd het paspoort opgesteld in het Frans, het Nederlands, het Engels en het Arabisch. Aangezien het nodig is om het doelpubliek ruimer te informeren over de strafbaarheid van VGV, gaf het Instituut financiële steun aan de vzw Intact voor de vertaling van het paspoort in andere talen.

10.7. PARTNERSCHAPPEN EN OPVOLGING VAN PROJECTEN

DEELNAME AAN DE WERKZAAMHEDEN GEVOERD BINNEN HET COLLEGE VAN PROCUREURS-GENERAAL

Sinds een aantal jaren besteedt het Instituut veel aandacht aan de uitvoering van de omzendbrief betreffende het strafrechtelijk beleid inzake partnergeweld (Col 4/2006). In 2013 werkte het Instituut verder actief mee binnen de werkgroep intrafamiliaal geweld die werd opgericht binnen het College van procureurs-generaal om de opvolging van de omzendbrief te verzekeren. Door mee te werken aan de werkgroep heeft het Instituut door middel van zijn expertise bijgedragen aan de werkzaamheden die moeten uitmonden in aanpassingen aan het instrument. Het Instituut nam bovendien deel aan de werkgroep binnen het College van procureurs-generaal om te zorgen voor de opvolging van de evaluatie van de omzendbrief inzake de seksuele agressie set (Col 10/2005).

OPVOLGING VAN DE PROJECTEN CO3 EN LINKK

Het Instituut volgde aandachtig de ontwikkeling van het in Antwerpen gelanceerd project inzake beveiligde opvang (project CO3). Dit project verenigt verschillende sectoren om een fysieke omgeving te creëren waarin deze op multidisciplinaire wijze samenwerken, om te komen tot een integraal en adequaat hulpverleningsaanbod. Dit project heeft tot doel de individuele en gemeenschappelijke situaties te verbeteren van personen betrokken in de hulp- en de zorgverlening, politie en justitie dankzij een ketensamenwerking. Het Instituut nam verscheidene keren deel aan het begeleidingscomité belast met de opvolging van het project. Bovendien werkte het Instituut ook mee aan de ontwikkeling van het project LINKK (Limburgse Intrafamiliaal Geweld Keten) dat gelanceerd werd in de provincie Limburg. Het doel van dit pilootproject is een ketensamenwerking tussen de verschillende sectoren op te starten en toe te passen bij complexe en zeer risicovolle dossiers.

PROJECT 'FAMILY JUSTICE CENTER' IN HET KADER VAN HET EUROPEES PROGRAMMA DAPHNÉ²⁴

Het Instituut verzekert de Belgische vertegenwoordiging binnen de National Board of Advisors die zorgt voor de opvolging van dit Europees project. Dit project ging van start in juli 2013. Tijdens de volgende twee jaar moet in het kader van een lokaal pilootproject een basis gelegd worden voor de ontwikkeling van het concept 'Family Justice Center', de hoofdprincipes ervan, hun manier van werken, opzet, positie in de maatschappij en hun onderlinge samenwerking. In dit kader heeft de National Board of Advisors een belangrijke advies- en reflectieopdracht. Hij formuleert aanbevelingen over het vervolg van de Europese implementering (elke staat die deelneemt aan het project) en van de verspreiding en helpt bij het vormen van een ruime sociale basis om de uitbouw van het project voort te zetten.

Afstemmen

Gender mainstreaming

11. AFSTEMMEN

Sinds de goedkeuring van de wet inzake gender mainstreaming op 12 januari 2007²⁵ met het oog op het integreren van de genderdimensie in de beleidslijnen op federaal niveau, is de toepassing van gender mainstreaming wettelijk verplicht.

Tijdens het jaar 2013 bestond de begeleidende en ondersteunende rol van het Instituut bij het proces voor de integratie van de genderdimensie in het overheidsbeleid vooral uit:

- het begeleiden van de uitvoering van het federaal plan gender mainstreaming, goedgekeurd in juni 2012;
- het coördineren van de redactie van het regeringsrapport over de uitvoering van gender mainstreaming;
- het bijdragen tot de goedkeuring van een regelgevingsimpactanalyse (RIA) met een luik gewijd aan de gelijkheid van vrouwen en mannen (zie ook de ‘gendertest’ bepaald door de wet gender mainstreaming);
- het stimuleren van de productie en het gebruik van naar geslacht uitgesplitste statistieken op federaal niveau;
- het voortzetten van de toepassing van gender budgeting.

Het Instituut organiseerde ook twee vergaderingen van de interdepartementale coördinatiegroep (ICG).²⁶ De eerste ging over ‘goede praktijken binnen de administratie’. Er werden zes presentaties gegeven. In elk ervan werd concreet uitgelegd hoe gender mainstreaming binnen de federale besturen kan worden toegepast. De tweede ging over de planning en de structuur van het verslag op het einde van de legislatuur.

²⁵ Wet van 12 januari 2007 strekkende tot controle op de toepassing van de resoluties van de Wereldvrouwenconferentie die in september 1995 in Peking heeft plaatsgehad en tot integratie van de genderdimensie in het geheel van de federale beleidslijnen, B.S. van 13 februari 2007.

²⁶ De Interdepartementale Coördinatiegroep (ICG) voorzien door artikel 6 van 12 januari 2007 bestaat uit de vertegenwoordigers van de FOD's, POD's en het ministerie van Defensie, evenals vertegenwoordigers van de beleidscellen van de regeringsleden. De groep is belast met de tenuitvoerlegging van de wet van 12 januari 2007.

11.1. FEDERAAL PLAN GENDER MAINSTREAMING

De tenuitvoerlegging van de wet van 12 januari 2007 behoorde tot de prioriteiten van het regeerakkoord van 1 december 2011. Hoewel de wet van 12 januari 2007 erop gericht is om op termijn de genderdimensie in elk aspect van het federaal beleid te integreren, hadden het Instituut en de beleidscel van de minister van Gelijke Kansen er in het kader van deze korte legislatuur voor gekozen om de integratieaanpak te beperken tot twee beleidslijnen per regeringslid.

Het door de ICG opgestelde federaal plan gender mainstreaming bevatte dus een verbintenis van alle regeringsleden om de genderdimensie te integreren in twee beleidslijnen naar keuze, bijvoorbeeld de hervorming van het overlevingspensioen, de opleiding van politieagenten, de verbetering van het sociaal statuut van zelfstandigen, de toekenning van beurzen in het kader van ontwikkelingssamenwerking of armoedebestrijding.

Na de goedkeuring van het federaal plan gender mainstreaming in 2012 en parallel aan de vergaderingen van de ICG vonden vele bilaterale contacten plaats tussen het Instituut, de beleidscellen van de regeringsleden en de diverse federale besturen. Concreet bestond de begeleiding en de steun van het Instituut bij de uitvoering van het plan voornamelijk uit:

- sensibiliseren omtrent de gelijkheid tussen vrouwen en mannen;
- verduidelijken wat gender mainstreaming is en wat niet;
- sensibiliseren rond het nut van gender mainstreaming;
- de stakeholders identificeren die nuttig zijn voor de uitvoering van de aanpak;
- hameren op de noodzaak om statistieken uitgesplitst volgens geslacht te produceren en te gebruiken;
- identificeren van de genderdimensie, d.w.z. het bestaan van verschillen tussen de situaties van vrouwen en mannen, van de beleidslijnen vermeld in het plan;
- illustreren welke stappen worden gezet om de genderdimensie te integreren in de inhoud van het overheidsbeleid, via voorbeelden;
- bepaalde verbintenissen heroriënteren in de richting van de voorwaarden die nodig zijn om ze te bereiken;
- aanbevelingen en voorstellen formuleren met betrekking tot de uitvoering van de verbintenissen.

11.2. VERSLAG OP HET EINDE VAN DE LEGISLATUUR

Artikel 5 van de wet van 12 januari 2007 vraagt de regering om aan de federale kamers een verslag op het eind van de legislatuur voor te leggen over het beleid dat werd gevoerd overeenkomstig de doelstellingen van de vierde Wereldvrouwenconferentie die in september 1995 in Peking heeft plaatsgehad.

Nadat de structuur en de planning van de uitwerking ervan bepaald waren binnen de ICG, werd het eerste verslag op het eind van de legislatuur gecoördineerd door het Instituut van september tot december 2013. Het werd opgesteld op basis van bijdragen van de beleidscellen van de regeringsleden en van de verschillende FOD's en POD's. Overeenkomstig de wet bestaat het verslag op het eind van de legislatuur uit een verslag van de regering met betrekking tot de tenuitvoerlegging van de wet, maar ook uit de verslagen van de minister van Gelijke Kansen en de minister van Ontwikkelingssamenwerking met betrekking tot de doelstellingen van de vierde Wereldvrouwenconferentie die in september 1995 in Peking heeft plaatsgehad.

Het verslag van de regering bestaat uit vijf delen:

- Het eerste deel betreft de werkzaamheden die werden gerealiseerd binnen de Interdepartementale Coördinatiegroep (ICG) voorzien door artikel 6 van de wet van 12 januari 2007 en belast met de tenuitvoerlegging van die wet.
- Het tweede deel omvat de begeleidende en ondersteunende activiteiten die door het Instituut zijn gerealiseerd in uitvoering van artikel 7 van de wet van 12 januari 2007.
- In het derde deel wordt in de vorm van fiches beschreven wat ieder regeringslid heeft gerealiseerd in het kader van de uitvoering van de wet.
- In het vierde deel wordt beschreven wat de verschillende FOD's, POD's en het ministerie van Defensie hebben gedaan in het kader van de uitvoering van de wet.
- Het vijfde deel van het verslag vermeldt ten slotte de belangrijkste elementen van de ervaring die tijdens de legislatuur werd opgedaan en biedt een reeks aanbevelingen met betrekking tot de toepassing van de wet van 12 januari 2007 en meer in het algemeen van gender mainstreaming op het Belgische federale niveau.

11.3. OPSTELLEN VAN DE 'GENDERTEST'

Artikel 3 van de wet gender mainstreaming voorzag onder meer in het opstellen van een 'gendertest', bedoeld om de impact van ontwerpen van wettelijke regelingen op de respectievelijke situatie van vrouwen en mannen in te schatten. Rekening houdend met het feit dat er op federaal niveau al twee ex ante tests bestonden (Kafka-test, DOEB²⁷) en dat er andere gepland waren (gendertest, KMO-test en beleidscoherentie inzake ontwikkelingssamenwerking), werd beslist om de verschillende instrumenten voor een globale impactanalyse samen te brengen en te harmoniseren. Deze hebben betrekking op:

- duurzame ontwikkeling;
- de gelijkheid van vrouwen en mannen;
- de beleidscoherentie inzake ontwikkelingssamenwerking;
- administratieve lasten;
- kleine en middelgrote ondernemingen.

De wet van 15 december 2013 houdende diverse bepalingen inzake administratieve vereenvoudiging (B.S. van 31 december 2013) voert dus een regelgevingsimpactanalyse (RIA) in. Deze analyse, die betrekking heeft op de ontwerpen van regelgeving die aan de Ministerraad worden voorgelegd, moet uitgevoerd worden door de opstellers van regelgeving en ingesloten worden bij het aan de Ministerraad voorgelegde dossier.

De bedoeling ervan is dat de opstellers van regelgeving worden aangezet om na te denken over de impact van hun ontwerpen in vijf domeinen waar de federale overheid beslist heeft een bijzondere aandacht aan te schenken via de uitwerking van voorafgaande tests.

Het Instituut, dat meegewerkt heeft aan de ontwikkeling van de RIA, bepaalde de inhoud van het luik over de gelijkheid van vrouwen en mannen (thema 3) en stond in voor de redactie van het deel van de ondersteunende handleiding voor de verwezenlijking van de RIA over deze thematiek.

²⁷ De Kafka-test, die in oktober 2004 van kracht werd, was bedoeld om, via een vragenlijst die ingesloten werd bij alle wetsvoorstellen of voorstellen van Koninklijk Besluit waarover de ministerraad moet beraadslagen, de administratieve lasten van deze voorstellen te evalueren (en dus te kijken waar deze weggewerkt konden worden). De duurzame ontwikkelingseffectbeoordeling (DOEB) was gericht op de impact van diezelfde voorstellen op het vlak van duurzame ontwikkeling.

Het luik inzake gelijkheid van de RIA bestaat uit vijf open vragen²⁸: de vragen 1, 2 en 3 willen een schematisch beeld scheppen van de respectievelijke situatie van vrouwen en mannen in de materie waarop de regelgeving betrekking heeft. Hiervoor moet een beroep gedaan worden op naar geslacht uitgesplitste statistieken. Op basis van de antwoorden op deze drie eerste vragen, kan via vraag 4 de impact van het ontwerp op de gelijkheid van vrouwen en mannen worden geanalyseerd. Vraag 5 heeft als doel de aandacht te vestigen op de eventuele compenserende maatregelen in geval van een negatieve impact op de gelijkheid.

Het Instituut heeft ook meegewerkt aan de testfase van het ontwerp van het formulier en van het ontwerp van de ondersteunende handleiding door een beroep te doen op de leden van de ICG.

²⁸ Vraag 1 - Op welke personen heeft het ontwerp (rechtstreeks of onrechtstreeks) een impact en wat is de naar geslacht uitgesplitste samenstelling van deze groep(en) van personen?

Vraag 2 - Identificeer de eventuele verschillen in de respectieve situatie van vrouwen en mannen binnen de materie waarop het ontwerp van regelgeving betrekking heeft.

Vraag 3 - Beperken bepaalde van deze verschillen de toegang tot bestaansmiddelen of de uitoefening van fundamentele rechten van vrouwen of mannen (problematische verschillen)?

Vraag 4 - Identificeer de positieve en negatieve impact van het ontwerp op de gelijkheid van vrouwen en mannen, rekening houdend met de voorgaande antwoorden.

Vraag 5 - Welke maatregelen worden genomen om de negatieve impact te verlichten/te compenseren?

11.4. UITSPLITSING NAAR GESLACHT VAN DE FEDERALE STATISTIEKEN

De productie en het gebruik van naar geslacht uitgesplitste statistieken zijn broodnodig voor de identificatie van de verschillen die bestaan tussen de situatie van vrouwen en mannen, en vormen dus een essentieel element bij de toepassing van gender mainstreaming. De uitsplitsing van de federale statistieken naar geslacht is wettelijk verplicht.²⁹

OPSTELLEN VAN EEN INVENTARIS OVER DE UITSPLITSING NAAR GESLACHT VAN DE FEDERALE STATISTIEKEN

Om de toepassing van gender mainstreaming te bevorderen, bestelde het Instituut een studie met betrekking tot de federale overheidsstatistieken. Deze studie werd aangevat in 2012 en voltooid in het voorjaar 2013 en had als doel een inventaris op te maken van de op het Belgisch federaal niveau beschikbare naar geslacht uitgesplitste statistieken en genderindicatoren en de hiaten op dit vlak te identificeren.

Het eindverslag werd tijdens de zomer van 2013 aan het Instituut overhandigd en zal als basis dienen voor de verbetering van het Belgisch statistisch apparaat en het gebruik ervan bij de toepassing van gender mainstreaming.

OPRICHTING EN ACTIVITEITEN VAN DE WERKGROEP 'GENDER EN STATISTIEKEN' BINNEN DE HOGE RAAD VOOR DE STATISTIEK

Naar aanleiding van de aanbevelingen van het Adviescomité voor gelijke kansen voor vrouwen en mannen van de Senaat en met de steun van de minister van Economie, werd er een thematische werkgroep 'gender en statistieken' opgericht binnen de Hoge Raad voor de Statistiek. Het Instituut neemt het voorzitterschap van deze groep waar en verzorgt het secretariaat ervan.

²⁹ Artikel 4 van de wet van 12 januari 2007.

De taken van deze werkgroep bestaan erin:

- de uitsplitsing naar geslacht van de statistieken opgesteld door de federale overheid na te gaan, evenals de uitwerking van genderindicatoren;
- het bestaan van hiaten op het vlak van statistieken te identificeren, in overeenstemming met de vraag van de Europese en internationale instanties;
- te testen of de methodologie genderneutraal is;
- na te gaan of er bij de voorstelling van de gegevens genoeg rekening gehouden wordt met de genderdimensie.

Begin 2013, na het eerste werkjaar, stelde de groep zijn tussentijds activiteitenverslag voor aan de plenaire vergadering van de Hoge Raad voor de Statistiek. De groep boog zich vervolgens over de statistieken van de politie, het parket en justitie, evenals over de inkomensstatistieken.

11.5. TOEPASSING VAN GENDER BUDGETING

Het Instituut heeft in het bijzonder de toepassing van gender budgeting bij de FOD Budget en Beheerscontrole begeleid in het kader van het engagement van de minister van Begroting in het federaal plan gender mainstreaming (integratie van de genderdimensie bij het opstellen van de algemene uitgavenbegroting conform de richtlijnen van de omzendbrief inzake de uitvoering van gender budgeting). Het Instituut heeft het gedeelte over gender budgeting van de jaarlijkse omzendbrief inzake het opstellen van de begroting aangepast en een presentatie gegeven over gender budgeting tijdens het Forum van de Directeurs van de stafdiensten Budget en Beheerscontrole, georganiseerd door deze FOD.

In mei verspreidde het Instituut de *Checklist gendercommentaar*, die de betrokken administraties moet helpen bij het naleven van de verplichtingen van de voornoemde omzendbrieven. In de praktijk is het voor de volgens de gender-budgetingmethode in categorie 3 ondergebrachte basisuitkeringen belangrijk om te verduidelijken op welke manier er rekening zal worden gehouden met de genderdimensie. De

checklist verschaft nuttige elementen voor de verschillende soorten uitgaven (studies, communicatie, enz.).

Het Instituut heeft tevens een vragenlijst met betrekking tot de uitvoering van gender budgeting verzonden aan de verschillende administraties die vertegenwoordigd zijn binnen de ICG. Het doel van deze vragenlijst was om, naast het verzamelen van informatie, ook te herinneren aan de te ondernemen acties om de toepassing van gender budgeting te bevorderen.

Het Instituut voerde een 'Evaluatie van de toepassing van gender budgeting in het kader van de begroting 2013' uit om de uitvoering ervan te verbeteren. Deze evaluatie werd begin mei overgemaakt aan de voorzitters van de directiecomités, aan de verantwoordelijken van de diensten Budget en Beheerscontrole en aan de coördinatoren gender mainstreaming. In deze evaluatie werden ook suggesties geformuleerd voor elke administratie om de toepassing van gender budgeting te verbeteren.

De cel gender mainstreaming van het Instituut heeft ook specifieke steun geboden aan de administraties die dat gevraagd hadden.

11.6. INTEGRATIE VAN DE GENDERDIMENSIE IN DE FEDERALE COMMUNICATIE

REDACTIE VAN EEN *COMM COLLECTION DE GENDERDIMENSIE IN DE FEDERALE COMMUNICATIE INTEGREREN*

Sinds eind 2012 en naar aanleiding van een voorstel van de COMMnetkern (Netwerk van communicatieverantwoordelijken van de FOD's en de POD's) neemt het Instituut deel aan een werkgroep bestaande uit communicatieattachés van verschillende administraties die belast is met het uitwerken van een brochure over de integratie van de genderdimensie in de federale overheidscommunicatie.

Deze brochure, bestemd voor de federale communicatoren, is een initiatief van de FOD Kanselarij van de Eerste Minister. Het doel van deze brochure is om de communicatiespecialisten aan te sporen om de genderdimensie te integreren in al hun communicatie (campagnes, brochures, evenementen, website, enz.). Ze bevat illustraties met goede en slechte praktijken, en geeft tal van praktische en concrete voorbeelden over hoe de genderdimensie kan geïntegreerd worden in de communicatie. De brochure kwam tot stand dankzij de expertise van het Instituut.

Deze publicatie, die een onderdeel vormt van de COMM Collection van de FOD P&O, werd in november 2013 verspreid onder alle federale communicatoren.

WORKSHOP COMMNET: 'NAAR EEN GENDERVRIENDELIJKE OVERHEIDSCOMMUNICATIE'

In september 2013 organiseerden de FOD P&O en de FOD Kanselarij een workshop met als titel 'Naar een gendervriendelijke overheidscommunicatie' voor alle federale communicatoren, in het kader van het netwerk COMMnet (netwerk van de federale communicatoren).

De bedoeling van deze workshop, die onder meer geleid werd door het Instituut, was uit te gaan van goede en slechte communicatiepraktijken (niet enkel op federaal niveau) om een bewustwording te bewerkstelligen aangaande seksisme en stereotypen. Er kwamen onder meer diverse praktische tips uit de checklist van de COMM Collection aan bod.

11.7. BEGELEIDINGSCOMITÉS VAN DE PROJECTEN VAN HET EUROPEES SOCIAAL FONDS

Zoals de vorige jaren heeft het Instituut in het kader van de programmatie 2007-2013 van het Europees Sociaal Fonds deelgenomen aan de begeleidingscomités van diverse projecten. Het heeft bijvoorbeeld zijn expertise verschaft aan de FOD Werkgelegenheid, met name voor een project over de preventie van psychosociale risico's dat heeft gediend om een publicatie rond burn-out te ontwikkelen.³⁰ Het Instituut nam ook deel aan het project van de POD Maatschappelijke integratie, dat ernaar streeft de samenwerking tussen de OCMW's en de regionale diensten voor arbeidsbemiddeling te stimuleren wat betreft de activering van leefloners en moeilijk te plaatsen werkzoekenden.

³⁰ Meer info op <http://www.voeljegedophetwerk.be>

YES
to gender equality

[Stembereik]

Europese en internationale
betrekkingen

12. STEMBEREIK

12.1. EUROPESE UNIE

IERS EN LITOUWS VOorzITTERSCHAP VAN DE EUROPESE UNIE

In 2013 vervulden achtereenvolgens Ierland en Litouwen het voorzitterschap van de Europese Unie.

Het Instituut heeft een bijdrage geleverd aan het onderhandelingsproces van de conclusies die werden overeengekomen in het kader van de opvolging van het Actieplatform van Peking. Het betreft meer bepaald de indicatoren inzake gendergelijkheid en media en de effectiviteit van de institutionele mechanismen voor de bevordering van de vrouw en de gendergelijkheid.

Het heeft ook meegewerkt aan het rapport over de indicatoren door het Europees Instituut voor de gelijkheid tussen mannen en vrouwen voor het Litouwse voorzitterschap door de vragenlijst in te vullen betreffende de institutionele mechanismen. Dit vormde het gecoördineerde antwoord van België voor alle beleidsniveaus.

Het Instituut heeft de federale minister van Gelijke Kansen vertegenwoordigd tijdens vergaderingen van de High Level Group rond gender mainstreaming in Dublin in januari en in Vilnius in september. Deze vergaderingen gingen hoofdzakelijk over de voorbereiding van de voorzitterschappen, de rapporten over de indicatoren inzake gelijkheid en de uitvoering van het Europees Pact voor gendergelijkheid. Het Instituut heeft ook deelgenomen aan de conferenties van deze voorzitterschappen, zoals de conferentie over de economische inzet van vrouwen en de agenda voor Europa 2020, die in april door het Ierse voorzitterschap werd georganiseerd en de conferentie over 'de feitelijke gelijkheid tussen mannen en vrouwen als bijdrage tot het bereiken van de doelstellingen van Europa 2020: de effectiviteit van de institutionele mechanismen', die in september door het Litouwse voorzitterschap werd georganiseerd.

Het heeft ook deelgenomen aan het project 'Equality pays off' van de Europese Commissie, dat bedrijfsleiders wijst op het belang van 'investeren' in gelijk loon.

Het Instituut heeft de werkzaamheden gevolgd voor de oprichting, door de minister van Gelijke Kansen en haar Franse collega, van een informeel netwerk van Europese ministers voor de gelijkheid tussen vrouwen en mannen. Op de eerste conferentie, die op 30 september 2013 plaatsvond, waren 20 delegaties uit verscheidene Europese lidstaten aanwezig.

VOORSTEL VAN RICHTLIJN MET HET OOG OP EEN MEER EVENWICHTIGE VERTEGENWOORDIGING VAN MANNEN EN VROUWEN BIJ DE NIET-UITVOERENDE BESTUURDERS VAN BEURSGENOTEERDE BEDRIJVEN

Het Instituut is blijven deelnemen aan besprekingen in verband met het ontwerp van richtlijn die plaatsvonden tijdens zeven vergaderingen van de werkgroep sociale zaken van de Raad van de Europese Unie. Het Instituut is verscheidene keren tussenbeide gekomen om te wijzen op het belang van de ontwikkeling van een verplichtend wettelijk instrument door aan de hand van statistieken de doeltreffendheid van een dergelijk instrument in België aan te tonen. Daarnaast heeft het Instituut Frankrijk en Italië actief gesteund toen zij voorstellen voor amendementen indienden om een compromis met de andere lidstaten te vinden.

OPVOLGING VAN DE UITVOERING VAN DE RICHTLIJNEN

Het Instituut heeft een bijdrage geleverd aan de vragenlijst over de toepassing van richtlijn 2011/99 EPO (European public order), o.a. in verband met slachtoffers van gendergerelateerd geweld.

Het heeft de antwoorden gecoördineerd op de vragenlijst over de toepassing in België van richtlijn 2006/54 betreffende de toepassing van het beginsel van gelijke kansen en gelijke behandeling van mannen en vrouwen in arbeid en beroep (herschikking).

DEELNAME AAN DE WERKGROEP DIE HET WERKGELEGENHEIDSCOMITÉ (EMCO) VOORBEREIDT

Het Instituut maakt sinds maart 2013 deel uit van de werkgroep die het werkgelegenheidscomité (EMCO) voorbereidt. Het werd in dit kader betrokken bij het opstellen van het nationaal hervormingsprogramma

2013 (NHP) en de discussie over de Country specific recommendations 2013 (CSR). In het kader van het proces voor het toezicht over de macro-economische onevenwichten werd het Instituut ook betrokken bij besprekingen om een nieuw scorebord van sociale en werkgelegenheidsindicatoren uit te werken. Het verdedigde daarbij dat de nieuwe indicatoren rekening zouden houden met gender.

ADVIESCOMITÉ VOOR DE GELIJKHEID VAN MANNEN EN VROUWEN

Het Instituut heeft deelgenomen aan de werkzaamheden van het Adviescomité voor gelijke kansen voor vrouwen en mannen, dat twee adviezen heeft uitgewerkt, een over genitale verminking en een over de genderkloof in de pensioenen.

UITWISSELING VAN GOEDE PRAKTIJKEN GEORGANISEERD DOOR DE EUROPESE COMMISSIE

Het Instituut heeft in juni in Tallinn deelgenomen aan de uitwisseling van goede praktijken die door de Europese Commissie werd georganiseerd met het oog op een constructieve uitwisseling tussen deskundigen en overheidsvertegenwoordigers over specifieke thema's, gebaseerd op concrete voorbeelden van bepaalde lidstaten. België was samen met Estland en Spanje geselecteerd voor de discussie over de loonkloof. Het Instituut heeft ook meegewerkt aan de uitwisseling over het combineren van werk en privéleven die in november in Parijs plaatsvond.

EURO-MEDITERRANE MINISTERCONFERENTIE 'VERSTERKING VAN DE ROL VAN VROUWEN IN DE SAMENLEVING'

Het Instituut heeft meegewerkt aan de voorbereiding van de ministeriële conclusies die werden goedgekeurd door de landen van de Unie voor het Middellandse Zeegebied tijdens de ministerconferentie die in september in Parijs plaatsvond over het thema 'Versterking van de rol van vrouwen in de samenleving'. De minister van Gelijke Kansen heeft hieraan deelgenomen. Dit was de derde conferentie over dit thema en ze had tot doel om de onafhankelijkheid van vrouwen te ontwikkelen en hun rol bij de sociaal-economische ontwikkeling van de regio te versterken. 43 landen van de Europese Unie en het Middellandse Zeegebied hebben hieraan deelgenomen.

EUROPEES GENDERINSTITUUT

In de persoon van zijn directeur heeft het Instituut in 2013 voor de laatste keer deelgenomen aan het voorzitterschap van de Raad van Bestuur van het Europees Instituut voor de gelijkheid van mannen en vrouwen, een agentschap van de Europese Unie dat het werk van de lidstaten en de Europese instellingen ondersteunt. Na het ontslag van Duitsland, dat het voorzitterschap waarnam, werd de directeur van het Instituut in 2012 aangesteld tot waarnemend voorzitter van de Raad van Bestuur. De Raad werd in mei 2013 hernieuwd en België maakt er voorlopig geen deel meer van uit.

Het Instituut is nog altijd vertegenwoordigd in het forum van experts, een adviserend orgaan in dienst van het Europees Instituut. Het Instituut heeft deelgenomen aan de vergadering van februari, die volgde op een hernieuwing van mandaten en vooral over de rol en de werking van het forum ging.

Bovendien heeft het Instituut deelgenomen aan een werkgroep over 'geweld meten' en aan de lanceringsconferentie gender quality index. Deze index bestrijkt vijf hoofddomeinen die een vergelijking tussen lidstaten mogelijk maken. België haalt de zesde plaats over het geheel ervan.

Het Instituut heeft deelgenomen aan de werkzaamheden van het Europees Instituut over de volgende thema's: geweld, media en gender mainstreaming, via de antwoorden op de evaluatievragen. Het Instituut heeft op 24 en 25 april ook deelgenomen aan de online discussie over de voordelen van gendergelijkheid en op 4 en 5 november aan de discussie over institutionele capaciteiten en effectieve methodes voor de toepassing van gender mainstreaming.

DAPHNÉ III

Het programma Daphné III heeft onder andere als doel om subsidies toe te kennen voor acties die op transnationaal niveau worden uitgevoerd. In april verklaarde België, dat door het Instituut wordt vertegenwoordigd in het Beheercomité van het programma Daphné III, dat het de twee beslissingen steunt die door het DG Justitie van de Europese Commissie werden voorgelegd betreffende twee projectoproepen die in het kader van het programma Daphné III werden gelanceerd.

De eerste beslissing had als doel om de vijf geselecteerde projecten te bekrachtigen. Een ervan was een Belgisch project over verdwenen kinderen, een thema dat ook door Daphné wordt behandeld. Het tweede heeft een specifiek budget toegekend voor de ontwikkeling van een telefonische hulplijn in de zin van het Europese model 116. Deze beslissing heeft het ook mogelijk gemaakt om de geselecteerde projecten te bepalen, met één Belgisch project op 17 geselecteerde.

WOMEN ENTREPRENEURSHIP NETWORK

Het Instituut heeft België vertegenwoordigd in het Women Entrepreneurship Network (WES), dat deel uitmaakt van het Directoraat-Generaal Ondernemingen, op de jaarlijkse vergadering van het WES in november.

HIGH LEVEL GROUP ROND GENDER MAINSTREAMING IN DE STRUCTUURFONDSEN

Het Instituut heeft deelgenomen aan het opvolgingsseminarie van de 'Community of practices' (groep voor de uitwisseling van goede praktijken) van bepaalde lidstaten over gender mainstreaming dat in januari in Leuven plaatsvond.

EQUINET

Equinet is het netwerk van organisaties ter bevordering van gelijkheid waarvan het Instituut deel uitmaakt.

Verscheidene werkgroepen stellen dit netwerk in staat om adviezen of rapporten op te stellen. Na het verdwijnen van het netwerk van organisaties ter bevordering van de gelijkheid van vrouwen en mannen werd in 2013 voor het eerst een nieuwe specifieke werkgroep rond gendergelijkheid opgericht. Een lid van het Instituut heeft deelgenomen aan de vergaderingen van deze werkgroep over de prioriteiten binnen deze werkgroep, over de problematiek van de loonkloof en over gendergerelateerde discriminaties in het aanbod van goederen en diensten. Het eerste seminarie over de genderproblematiek, over de rol van organisaties ter bevordering van gendergelijkheid op de arbeidsmarkt, vond op 27 juni plaats in het Instituut. De eerste opleiding, die in september plaatsvond in Lissabon en waaraan het Instituut heeft deelgenomen, ging over de loonkloof.

Het Instituut heeft zijn werkzaamheden voortgezet in de groep 'Communication strategies and practices'. Deze publiceerde een rapport over hoe communicatie kan bijdragen tot de strijd tegen under-reporting of hoe organisaties ter bevordering van gelijkheid door middel van communicatie de under-reporting van discriminaties kunnen tegengaan. Het heeft ook deelgenomen aan de algemene vergadering in november.

Het Instituut heeft verscheidene evaluatievragenlijsten ingediend over zijn ervaring met discriminaties ten opzichte van transseksuelen (in de ruimere context van LGTB) en over de toepassing van het Europees Handvest voor de grondrechten en het verzoenen van werk en privéleven. Het heeft ook zijn fiche 'profiel van de organisatie' geactualiseerd.

HET BUREAU VAN DE EUROPESE UNIE VOOR DE GRONDRECHTEN

Het Instituut heeft deelgenomen aan een opvolgingsvergadering over de werkzaamheden van het Bureau. Het heeft ook deelgenomen aan de internationale conferentie over de strijd tegen geweld die het Bureau en het Europees genderinstituut samen in Wenen hadden georganiseerd op 25 en 26 november.

12.2. RAAD VAN EUROPA

COMMISSIE VOOR DE GELIJKHEID TUSSEN MANNEN EN VROUWEN (GEC)

Het Instituut heeft in 2013 gezorgd voor de opvolging van de werkzaamheden van deze Commissie, maar zonder rechtstreeks deel te nemen aan de vergaderingen die hoofdzakelijk thema's behandelden die tot de gemeenschapsbevoegdheden behoren, zoals de media.

VERDRAG TER VOORKOMING EN BESTRIJDING VAN GEWELD TEGEN VROUWEN EN HUISELIJK GEWELD (CAVHIO)

België heeft het Verdrag van de Raad van Europa ter voorkoming en bestrijding van geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld, ook wel de Conventie van Istanbul genoemd, ondertekend. Dit Verdrag

legt op Belgisch niveau verscheidene maatregelen op inzake de preventie van geweld, de bescherming van de slachtoffers, de vervolging van de daders en de ontwikkeling van een geïntegreerd, globaal en gecoördineerd beleid. Het moet door alle parlementen worden geratificeerd met het oog op een ratificatie op Belgisch niveau. In 2013 heeft het Instituut alle mogelijkheden benut om te herinneren aan het belang van een zo snel mogelijke ratificatie van dit verdrag.

ANDERE FOLLOW-UP

Het Instituut heeft de opvolging verzekerd van twee vragenlijsten over aanbevelingen inzake maatregelen om de discriminatie op grond van seksuele geaardheid of genderidentiteit te bestrijden (CM/Rec(2010)5) en over de vierde en laatste evaluatiecyclus van de toepassing van de Aanbeveling voor de bescherming van vrouwen tegen geweld (CM/Rec (2002)5).

In maart had het een ontmoeting met de Europese Commissie tegen Racisme en Intolerantie (ECRI) voor een monitoring van de LGBT-vraagstukken in België.

Dit orgaan voor de bescherming van de mensenrechten van de Raad van Europa, dat uit onafhankelijke experts bestaat, was onder andere belast met een transversale (integrale) evaluatie van de toepassing van de hogervermelde Aanbeveling van 2010. Het Instituut nam deel aan de audit als hoofdbetrokkene over de vraagstukken met betrekking tot transgenders.

12.3. VERENIGDE NATIES

57STE ZITTING VAN DE COMMISSIE VOOR DE STATUS VAN DE VROUW (CSW)

Het hoofdthema van de conclusies die werden onderhandeld tijdens de 57ste zitting, die van 4 tot 15 maart plaatsvond, was de 'Eliminatie en preventie van alle vormen van geweld tegen vrouwen en meisjes'. De federale minister van Gelijke Kansen stond aan het hoofd van een omvangrijke Belgische delegatie. Omdat het Instituut deskundig is op dit domein, heeft het zich bijzonder ingezet voor de voorbereiding van deze sessie. Het heeft het Belgische standpunt bepaald op basis van het standpunt

van Europa en de diverse betrokken actoren. De experts van het Instituut hebben een tekst verdedigd met een zo sterk mogelijke overeengekomen formulering. Ze hebben ook bepalingen voorgesteld voor concrete actie om elke vorm van geweld tegen vrouwen te bestrijden. In tegenstelling tot 2012 en ondanks moeizame onderhandelingen was de afloop positief en kon een tekst worden goedgekeurd.

Het Instituut heeft ook verscheidene documenten en ontwerpen van toespraken voorbereid om België optimaal te vertegenwoordigen, onder andere tijdens twee parallele evenementen (side-events). Het eerste werd door België en Turkije gezamenlijk georganiseerd. Het behandelde het thema van de schadelijke praktijken (zogenaamd eerge relateerde misdrijven, genitale verminking, enz.). Het tweede werd georganiseerd door de Europese Unie om aandacht te vragen voor de verwezenlijkingen in bepaalde Europese landen inzake een algemene aanpak van de strijd tegen huishoudelijk geweld. In haar toespraak heeft de minister de nadruk gelegd op de multidisciplinaire aanpak van de problematiek.

Aan het einde van het jaar is het Instituut begonnen met de voorbereiding van de 58^e zitting, met als thema de uitdagingen en verwezenlijkingen bij het nastreven van de Millennium-ontwikkelingsdoelstellingen voor vrouwen en meisjes.

VROUWEN, VREDE EN VEILIGHEID

In 2000 keurde de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties resolutie 1325 'Vrouwen, Vrede en Veiligheid' goed. Die resolutie vraagt de lidstaten om de nodige stappen te zetten om de deelname van vrouwen bij de preventie en het beheer van conflicten en bij het herstel van de vrede te bevorderen, en om vrouwen voor, tijdens en na conflicten te beschermen. Om de resolutie op nationaal niveau te implementeren, vraagt de Veiligheidsraad aan de lidstaten om een nationaal actieplan op te stellen.

Het eerste nationaal actieplan liep eind 2012 ten einde. Vanaf september 2012 organiseerde de FOD Buitenlandse Zaken, Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking vergaderingen van de taskforce om een nieuw actieplan voor te bereiden. Het Instituut werd belast met de coördinatie van het opstellen van dit tweede nationaal actieplan 'Vrouwen, Vrede en Veiligheid' (2013-2016), dat in juli 2013 aan de Ministerraad werd voorgesteld.

In 2009 werd het Instituut ook lid van het Belgisch Platform 1325 dat alle overheidsinstanties en niet-gouvernementele organisaties wil samenbrengen rond de thematiek van resolutie 1325. Het Instituut steunt het platform door documenten en vergaderingen voor te bereiden en actief aan de vergaderingen deel te nemen.

Op 7 november organiseerden het Instituut en het Belgisch Platform 1325 een conferentie om het aandeel van vrouwen bij het oplossen van conflicten en het herstel van de vrede te benadrukken. Ter gelegenheid van deze conferentie werd ook een brochure gepubliceerd: *Vrouwenkracht is Vredesmacht. Aan de slag met resolutie 1325*. Deze publicatie werd opgesteld door de Nederlandstalige Vrouwenraad en gepubliceerd door het Instituut.

Het Instituut heeft de actie van het Platform gesteund om zakjes met zaadjes van witte klaprozen te verkopen en zo de acties voor vrouwen in conflictzones te financieren.

Op 10 december 2013 heeft de Nederlandstalige Vrouwenraad in de Senaat een reeks rondetafels georganiseerd over de rol en de behoeften van vrouwen inzake duurzame ontwikkeling, onder de titel 'Vredesvrouwen spreken zich uit over de toekomst van de aarde'. Een lid van het Instituut leidde de twee rondetafels 'Vrede en Veiligheid' in.

BIJDRAGE AAN VERSCHILLENDE BINNENLANDSE RAPPORTEN EN INTERNATIONALE OPVOLGINGSPROCESSSEN VAN DE VN

Het Instituut heeft bijgedragen aan verschillende Belgische rapporten die in 2013 werden opgesteld in toepassing van internationale engagementen.

Het Instituut heeft meegewerkt aan de opstelling van het tussentijdse rapport dat in september 2013 werd ingediend (tussentijdse opvolging van de aanbevelingen aan België uit 2011) in het kader van het universeel periodiek onderzoek van België voor de VN Mensenrechtenraad (UPR). Verscheidene aanbevelingen hierin hadden immers te maken met de gelijkheid van vrouwen en mannen en de strijd tegen geweld tegen vrouwen.

In juni heeft het Instituut verscheidene bijdragen geleverd aan de opvolging van de volgende resoluties van de Algemene Vergadering: over 'geweld ten opzichte van migrantenarbeidsters' (resolutie 66/128), 'de levensomstandigheden van plattelandsvrouwen' (resolutie 66/129) en 'de deelname van vrouwen aan de ontwikkeling' (resolutie 66/216), alsook van de resolutie over geweld tegen vrouwen (VAW) – HRC23 (Mensenrechtenraad).

Het Instituut heeft meegewerkt aan de verdediging van het 4e periodiek rapport van België over de opvolging van het internationaal pact voor economische, sociale en culturele rechten, op 7 november in Genève. Het deed hetzelfde voor het derde periodiek rapport van België over het Verdrag tegen marteling en andere wrede, onmenselijke of vernederende behandelingen of straffen.

Het Instituut heeft ook bepaalde ontwikkelingen inzake de gelijkheid van vrouwen en mannen en de rol van het Instituut gepresenteerd aan een delegatie van de Commissie van vrouwen en kinderen (ACWC), een adviesorgaan van ASEAN.

Ten slotte heeft het Instituut de medewerking van België voorbereid aan een partnership dat door de Verenigde Staten werd opgericht: 'Equal Futures Partnership: Expanding Political Participation and Economic Opportunity for Women'. Het heeft tot doel om de deelname van vrouwen aan het beslissingsproces te bevorderen door de concrete verbintenissen ter zake van de deelnemende landen te hernieuwen en uitwisseling tussen deze landen te stimuleren. Het Instituut verzekerde ook de opvolging door vertegenwoordigers van de ambassade van de Verenigde Staten te ontmoeten.

BILATERALE ONTMOETINGEN

Het Instituut ontving in november 2013 ook een delegatie vrouwelijke Turkse parlementsleden voor informatie over de rol van het Instituut inzake de werkgelegenheid van vrouwen en het vrouwelijk ondernemerschap, alsook een delegatie uit Centraal-Amerika en Afrika (in de context van een stage bij 'Le Monde selon les femmes') voor informatie over de rol van het Instituut.

Innerlijke stem

Conclusie

CONCLUSIE

Net zoals het jaar 2013 voor het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen in het teken stond van uitdagingen, met name door nieuwe opdrachten die het Instituut kreeg toegewezen zonder extra personeel of financiële middelen, zo zal het jaar 2014 synoniem zijn aan grote vooruitgang.

Het Instituut voorziet bijvoorbeeld de actualisering van zijn databank goede praktijken in ondernemingen, maar ook de coördinatie van het rapport gender mainstreaming van de federale regering voor het ter goedkeuring wordt voorgelegd aan het parlement, of ook het verspreiden van de resultaten van de studie Beyond the Box die werd gelanceerd door de Brusselse staatssecretaris voor Gelijke Kansen in samenwerking met het Centrum voor gelijkheid van kansen en racismebestrijding.

2014 zal de gelegenheid bieden om de engagementen die werden aangegaan in het domein van de gelijkheid van vrouwen en mannen te bevestigen. Wat betreft de strijd tegen geweld zal de uitbreiding van het actieplan alsook seksueel geweld prioritair zijn.

Het Instituut heeft voor 2014 ook als doel om de zichtbaarheid van België internationaal te verzekeren met name door de verdediging van het CEDAW-rapport en de evaluatie, via het Peking+20 platform, van de geboekte vooruitgang en de ondervonden hindernissen bij de tenuitvoerlegging van de Verklaring en het Actieplatform van Peking.

Ook zouden in 2014 nieuwe samenwerkingsprotocollen het licht moeten zien die het o.a. voor het Instituut mogelijk moeten maken om in nieuwe bevoegdheden in rechte op treden. Nieuwe wetten en enkele wetswijzigingen, zoals de wet tegen seksisme of de integratie van de begrippen 'genderidentiteit' en 'genderexpressie' in de 'genderwet', moeten het Instituut ook concrete instrumenten aanbieden om discriminatie efficiënter te bestrijden.

De vernieuwing van de leden en de aanstelling van een nieuwe voorzitter van de Raad van Bestuur van het Instituut in 2014, maar ook de komende verkiezingen en de toekomstige regering zullen waarschijnlijk bronnen van nieuwe ideeën zijn. Samen met de aanstelling van een nieuwe adjunct-directrice zullen deze veranderingen expertise en een nieuwe kijk op de problematieken die het Instituut behandelt met zich meebrengen. Genoeg tastbare en veelbelovende elementen die het Instituut zullen helpen om ondanks de budgettaire restricties zijn opdracht te vervullen en om klaar te zijn voor de inzet van een institutionele verandering.

[Billage]

14. BIJLAGE

LEDEN VAN DE RAAD VAN BESTUUR

SITUATIE OP 31/12/2013

EFFECTIEVE LEDEN

De heer	Michel	TAVERNE
De heer	François	DE SMET
Mevrouw	Inès	de BIOLLEY
Mevrouw	Isabel	GARCIA-VILAR
De heer	Wilfried	DEN TANDT
Mevrouw	Sandrine	DEBUNNE
Mevrouw	Vera	CLAES, voorzitster
Mevrouw	Marianne	VERGEYLE
Mevrouw	Chris	VERHAEGEN
Mevrouw	Valérie	VERZELE, ondervoorzitster
De heer	Luc	WINDMOLDERS

EFFECTIEVE LEDEN MET RAADGEVENDE STEM

Mevrouw	Fatima	HANINE
De heer	Jean	JACQMAIN
De heer	Pierre-Paul	MAETER

PLAATSVERVANGENDE LEDEN

Mevrouw	Anne	JUNION
Mevrouw	Lieve	CERULUS
Mevrouw	Malvina	GOVAERT
Mevrouw	Liesbet	VAN EECKHAUT
Mevrouw	Dominique	PLASMAN
De heer	Jo	BASTIJNS

PLAATSVERVANGENDE LEDEN MET RAADGEVENDE STEM

Mevrouw	Nathalie	DENIES
Mevrouw	Mirjam	MALDERIE

Verantwoordelijke uitgever: Michel Pasteel,
Directeur van het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen

Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen
Ernest Blerotstraat, 1
B-1070 Brussel
Tel. 02 233 41 75
Fax. 02 233 40 32
gelijkheid.manvrouw@igvm.belgie.be
<http://igvm-iefh.belgium.be>

Cette publication est également disponible en français.

Deze publicatie werd met plantaardige inkten gedrukt op milieuvriendelijk papier.

De functies, titels en graden die in deze publicatie worden gebruikt, verwijzen naar personen van beide geslachten.

Ontwerp & realisatie:
The Design Factory

WOLKOV BRINGS

